

INFO LGOG KRING TER HORST,
zestiende jaargang, nummer 34, 22 maart 2006
Een uitgave van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap Kring
Ter Horst.
INFO LGOG KRING TER HORST verschijnt tweemaal per jaar:
in februari/maart en september.
Oplage: 250 exemplaren
Uiterste inzenddata kopij: 1 februari en 15 augustus
Redactie: Yvonne Hermans-Cuppen en Wim Moorman
Redactieadres: Meterikseweg 153, 5961 CV Horst, telefoon (077) 398 1606,
e-mail: wim.moorman@wanadoo.nl

INHOUD

Van de redactie	3
Uitnodiging 32e jaarvergadering	4
Beleidsvoornemens 2006	6
Verslag over het jaar 2005	8
Verslag 31 ^e jaarvergadering	13
Programma	17
Verslagen	18
Ans Gielen-van Bommel, Nieuws van het HEP	27
Jan Vissers, In memoriam Harrie van Sloun	29
Romé Fasol, In memoriam Graaf Westerholt	30
Jan Hendrix,	
Zware leveranties aan de Franse bezetter in 1794 te Lottum	32
Jan Hendrix, De windmolen te Lottum	35
Xavier van Dijk,	
Een bijzonder zeventiende-achttiende-eeuws gebouw in Horst	37
Nieuwe publicaties	43
Bestuur LGOG Kring Ter Horst	48

VAN DE REDACTIE

Als geschiedkundige vereniging houdt LGOG Kring Ter Horst zich uiteraard vooral bezig met het verleden. Het LGOG gaat echter óók met zijn tijd mee. Dit komt bijvoorbeeld bij de lezingen tot uiting. De sprekers hebben sinds enkele jaren een dasmicrofoon, waardoor ze meer bewegingsvrijheid hebben en niet meer gebonden zijn aan de kathedre. Ook de presentatietechnieken voldoen aan de eisen van deze tijd. Het aloude dia-apparaat dat zo lang zijn waarde heeft bewezen, heeft steeds minder vaak uit de kast te worden gehaald. Beamer en powerpointpresentatie zijn er voor in de plaats gekomen. Een andere moderne ontwikkeling is internet. Elke zichzelf respecterende vereniging of organisatie heeft tegenwoordig zijn eigen website. LGOG Kring Ter Horst kon bij die ontwikkeling natuurlijk niet achterblijven. De website www.lgogterhorst.nl is nu enkele maanden operationeel. Aanvankelijk alleen met een agenda, links en terugblikken op activiteiten, maar sinds kort ook met oude afleveringen van Info LGOG Kring Ter Horst. Op dit moment zijn nog niet alle nummers digitaal beschikbaar, maar de komende maanden worden de nu nog ontbrekende afleveringen successievelijk toegevoegd. Beslist het bekijken (en lezen) waard! En als u dan toch op het internet aan het surfen bent, dan moet u ook zeker een bezoekje brengen aan www.hephorst.nl, de gloednieuwe website van het aan LGOG Kring Ter Horst gelieerde Historisch Educatief Platform.

Wat deze aflevering van Info LGOG Kring Ter Horst betreft, vragen wij met name uw aandacht voor de rubriek "Nieuwe publicaties". Die is, na jarenlang met maximale toewijding te zijn samengesteld door Gert Verheijen, enigszins van opzet gewijzigd. De bijdragen zijn wat langer en er klinkt iets meer van de eigen mening van de recensent in door. In deze uitgave zijn de recensies nog geschreven door bestuursleden van de Kring. Het is echter nadrukkelijk de bedoeling dat dit in de toekomst zal gebeuren door "gewone" leden. De redactie zal daarvoor mensen gaan benaderen, maar het zou natuurlijk nog veel mooier zijn als men zich spontaan aanmeldt bij de redactie voor het schrijven van een recensie!

Yvonne Hermans-Cuppen

Wim Moorman

UITNODIGING 32e JAARVERGADERING 22 MAART 2006

Dames en Heren,

Wij nodigen u allen uit om op woensdag 22 maart 2006, aanvang 20.00 uur, onze 32e jaarvergadering bij te wonen. Deze vergadering zal worden gehouden in de zaal "De Sport", Wilhelminaplein 9 te Horst.

AGENDA

1. Opening en mededelingen
2. Verslag 31e jaarvergadering 7 maart 2005.
3. Verslag over 2005 van de secretaris (zie Info LGOG nr. 34).
4. Verslag over 2005 van de penningmeester en de kascontrolecommissie.
5. Benoeming nieuw lid kascontrolecommissie.
6. Bespreking bestuursbeleid.
7. Aanpassing huishoudelijk reglement.
Het bestuur van LGOG kring Ter Horst stelt voor om, na overleg met het genootschapbestuur, artikel 8, lid 6 van het huishoudelijke reglement: "De aftredende leden van het kringbestuur zijn terstond voor éénmaal herkiesbaar", aan te passen tot: "De aftredende leden van het kringbestuur zijn terstond voor tweemaal herkiesbaar". Het voorstel is o.a. gebaseerd op het moeilijk vindbaar zijn van, vaak gespecialiseerde, nieuwe bestuursleden. Verder om de druk op de bestuursvergaderingen weg te nemen van het bijna permanent op zoek zijn naar nieuwe bestuursleden.
8. Bestuursverkiezing.
Aftredend zijn: de voorzitter, de heer M.P.G.M. van den Munckhof, en de vice-voorzitter: de heer W.J. Moorman. Beiden stellen zich beschikbaar voor een tweede, respectievelijk derde termijn. De leden kunnen andere kandidaten voordragen. Een dergelijke voordracht moet vóór 15 maart 2006 bij de secretaris van het bestuur zijn ingediend, voorzien van de handtekeningen van tien leden en de kandidaat.
9. Officiële presentatie en opening van onze website: www.lgogterhorst.nl
10. Rondvraag.

11. Sluiting van de jaarvergadering.

Na de pauze zal de heer Pieter Jakobs de DVD-versie van de film "Vlas" op onze nieuwe apparatuur vertonen. De film duurt 35 minuten.

Deze film is een ingekorte versie van de film "Va Lezend wies Liene", die in 1979 door de Oudheidkamer werd gemaakt. Vlas was een van de weinige gewassen die men op de arme zandgronden kon verbouwen. De cultuur van het gewas, de winning van de vezels, het spinnen en het weven waren uiterst bewerkelijk. De film behandelt deze stappen van de vlascultuur allemaal, soms in enigszins gedramatiseerde scènes.

Wij hopen dat u onze 32e jaarvergadering in zaal "De Sport" zult kunnen bijwonen.

Namens het bestuur van LGOG kring Ter Horst,

drs. Marcel van den Munckhof, voorzitter

dhr. Jan Vissers, secretaris

BELEIDSVOORNEMENS 2006

Geachte leden van het LGOG van de Kring Ter Horst,

Elk jaar rond deze tijd bericht het bestuur van uw kring over de plannen voor het komende jaar. In 2005 is de Kring Ter Horst van het LGOG heel actief geweest. Naast de lezingen, Info LGOG, excursies en het opzetten van de wintercursus, is het bestuur druk bezig geweest met het zoeken naar een nieuwe gelegenheid om de lezingen te laten plaatsvinden en met het opzetten van een website, om maar twee voorbeelden te noemen. Daarnaast heeft het bestuur de contacten met de musea en de heemkundeverenigingen van Horst aangehaald, in het bijzonder met het bestuur van de Oudheidkamer Horst. Ook hebben we enkele promotieactiviteiten ondernomen, zoals in maart, tijdens de opening van het vernieuwde gemeentehuis van Horst aan de Maas. In het jaarverslag van de secretaris kunt u een en ander nalezen.

Het aantal leden van een kring is natuurlijk altijd belangwekkend: het bepaalt de sfeer in een vereniging maar het heeft natuurlijk ook invloed op de financiën. Afgelopen jaar is het ledenaantal, voor het eerst sinds enkele jaren, lichtjes gedaald. Het aantal blijft echter gelukkig steeds boven de 160 leden. Verheugend is tevens om te constateren dat er nieuwe, "jongere" aanwas bij is gekomen. De leden die hun lidmaatschap hebben opgezegd, hebben dat om persoonlijke redenen gedaan die niets te maken hebben met keuzes van het bestuur of met de inhoud van onze activiteiten.

In 2006 zal het bestuur daarom in grote lijnen de koers voortzetten van de afgelopen jaren. Er komen enkele speerpunten in beleid. Ten eerste is daar de stabilisatie van het aantal leden. Als bestuur vinden we het noodzakelijk om nieuwe en jonge leden te werven. Dit zal komend jaar herhaaldelijk op de bestuursagenda komen. Daarmee versterken we de basis van onze plaatselijke vereniging. Het geeft straks ook de mogelijkheid om, bij het zoeken van nieuwe activiteiten of nieuwe bestuursleden, te putten uit mogelijkheden en capaciteiten die er bij onze leden zijn.

Dat brengt het bestuur op een volgend speerpunt. De huidige bestuurstermijn van de bestuursleden is vier jaar. Na die periode kan een bestuurslid nog eenmaal herkozen worden voor eenzelfde periode. Het vinden van geschikte bestuursleden is geen eenvoudige zaak. Hoewel natuurlijk niet alle bestuursleden een historische opleiding dienen te hebben, is het zeer wenselijk, ja eigenlijk noodzakelijk, wanneer er enkele bestuursleden zijn die affiniteit met deze materie hebben gezien de doelstelling van de vereniging. Het valt op, bij het doorlezen van bestuursnotulen van de afgelopen jaren, hoe vaak het punt "nieuwe bestuursleden" terugkomt op de agenda; eigenlijk te vaak en eigenlijk is dit energie die beter voor andere zaken gebruikt zou kunnen worden. Om die reden hebben wij het Genootschapbestuur dan ook gevraagd om bij een statutenwijziging het aantal herkiesbare periodes van

een naar twee te brengen. Dat betekent in concreto dat iemand geen acht maar maximaal twaalf jaar bestuurslid zou kunnen zijn. Het Genootschapbestuur heeft aangegeven dat allengs in overweging te willen nemen en heeft gezegd dat voor de huidige periode deze regel toegepast zou kunnen worden. Bij veel collega-kringen blijkt dit al praktijk te zijn. Om die reden zal het kringbestuur in de jaarvergadering van maart 2006 dan ook aan de leden voorstellen om in de Kring Ter Horst deze regel met onmiddellijke ingang en formeel toe te passen.

Historie betekent het verleden bekijken met de bedoeling ervan te leren voor de toekomst. Om die reden werkt uw kringbestuur toekomstgericht en gaan wij met de moderne tijd mee. Er is inmiddels een website ontworpen voor de kring. Een van onze bestuursleden heeft dit werk op zich genomen en samen met de andere bestuursleden is de site al voor een deel gevuld. De website www.lgogterhorst.nl zal op de jaarvergadering van 22 maart 2006 officieel in gebruik worden gesteld. Naast informatie, werving en aankondigingen biedt het ook de mogelijkheid om de laatste mededelingen op de website te zetten: in geval van ziekte van een inleider of bij erg slecht weer kan bijvoorbeeld al een waarschuwing op de website worden gezet.

Ook het belang van de individuele leden wordt in het oog gehouden. Bij onze bijeenkomsten hebben sommige leden moeite met het goed verstaan van de inleider. Om die reden heeft de kring enkele jaren geleden al zelf voor een dasmicrofoon gezorgd. Momenteel bekijken we de mogelijkheid om op een bepaalde plaats in de zaal een ringleiding te leggen, waardoor we ook onze leden die gehoorproblemen hebben, tegemoet kunnen komen.

Het HEP, een platform dat mede geïnitieerd is door onze kring, blijft ook actief. Momenteel zijn de leden bezig met het opzetten van een lessenserie over ziektes. Op hun eigen website, www.hephorst.nl is een en ander na te lezen. Belangstellenden kunnen zich te allen tijde wenden tot deze website. Een ander orgaan waarmee de kring naar buiten treedt, Info LGOG, wordt nog trouw twee maal per jaar door twee redacteurs samengesteld. Zij zijn ook steeds op zoek naar nieuwe artikelen; de verwachting is dat er over enige tijd enkele inhoudelijke veranderingen zullen komen. Mocht u belangstelling hebben om bij te dragen aan de Info, dan richt u zich tot een van de redacteurs. Dat geldt trouwens ook voor de gewaardeerde sponsors, die door een advertentie bijdragen in de onkostenbestrijding van het drukwerk van Info LGOG en om die reden ook op de website genoemd worden.

Alle werk dat deze mensen verrichten is belangeloos: dat geldt voor de vertegenwoordigers van HEP, van Info LGOG, voor de excursiecommissie, voor het bestuur en voor al diegenen die hier nu niet genoemd zijn. Zonder hen is het onmogelijk om een vereniging als de onze draaiende en op niveau te houden. Een groot woord van welgemeende dank, hoewel het misschien niet in de beleidsvoornemens thuishoort, is op zijn plaats. En door dit hier nu toch uit te spreken, komt misschien wel het belangrijkste voornemen van uw

bestuur naar voren: het continueren van het huidige niveau, het handhaven van het aantal leden of misschien zelfs iets uitbreiden en het mogen blijven rekenen op de hulp van zo velen!

Vastgesteld door het Kringbestuur LGOG Kring Ter Horst op 16 januari 2006,

Marcel van den Munckhof,
voorzitter

ADVERTENTIE

VERSLAG OVER HET JAAR 2005

L e d e n

Op 31 december 2005 telde de Kring Ter Horst van het LGOG 162 leden. Dit zijn er 4 minder dan op 31 december 2004. De leden waren als volgt verdeeld:

H e t b e s t u u r

Het bestuur was op 31 december 2005 als volgt samengesteld:

De heer drs M.P.G.M. van den Munckhof
De heer drs. W.J. Moorman
De heer P.J.T. Vissers
De heer P. Jakobs
De heer drs. X.C.C. van Dijk
Mevrouw M.E.A.P. Huijs-Oostveen,
De heer P.J.M. Jakobs,

Tijdens de jaarvergadering op 7 maart droeg de heer J.M.G. Kelleners het secretariaat over aan de heer P.J.T. Vissers en de heer P.J.M. Jakobs nam de plaats over van de heer J.H. Kurver.

B e s t u u r s v e r g a d e r i n g e n

Het bestuur kwam in het verslagjaar acht maal in vergadering bijeen: 31 januari, 1 maart, 20 april, 26 mei, 13 juni, 31 augustus, 10 oktober en 22 november. In de bestuursvergaderingen werden behalve de lopende zaken, beleidszaken besproken. Tijdens de ingelaste vergadering op 13 juni werd de overgang van zaal "De Alde Lind" naar zaal "De Sport" besproken. Enkele agendapunten waren: voorbereiding van het activiteitenprogramma (lezingen, uitgave en sponsoring informatieblad INFO LGOG, excursies, cursussen en jaarvergadering), samenwerking met scholen, contacten met genootschapbestuur en heemkundeverenigingen en overleg met gemeenten.

H o o f d b e s t u u r e n k r i n g b e s t u r e n

In het voorjaar en in het najaar vinden, voorafgaand aan de ledenvergaderingen, K.S.C.-vergaderingen plaats. Het genootschapbestuur overlegt dan

met de besturen van de kringen, secties en commissies van LGOG over het te voeren beleid.

De voorjaarsvergadering werd op 23 april gehouden in Sittard. Agendapunten waren o.a. de Beleidsnotitie en het activiteitenplan 2005-2008. Na de ledenvergadering was er nog een excursie naar de kerken in Sittard of kon men deelnemen aan de zogenoemde "Timmerswandeling".

De najaarsvergadering vond op 7 oktober in Heerlen plaats; vanwege de geringe belangstelling is de vergadering voortgezet op 26 november te Horn. Tijdens deze vergadering hielden de aanwezigen zich onder andere bezig met de Beleidsnotitie en activiteitenplan 2005-2008. Een delegatie van het bestuur van Kring Ter Horst was bij de voorjaarsvergadering aanwezig. Voor de najaarsvergadering heeft men zich afgemeld vanwege de slechte weersomstandigheden.

Ledenvergaderingen

24 januari: LEZING

"De belastingen en lasten in Gelre tussen 1369 en 1798". Over dit onderwerp werd door ons lid, de heer Piet van Enckevort, een lezing gepresenteerd. 42 Personen bezochten deze lezing.

7 maart: JAARVERGADERING

Eenendertigste jaarvergadering. Na de pauze hield bestuurslid Xavier van Dijk een lezing over "Archeologisch onderzoek in het toekomstige Trade Port Noord bij Heierhoeve". 46 Leden waren aanwezig.

11 april: LEZING

Als voorbereiding op de kleine excursie hield de heer C.J.M. Koenraadt, onder moeilijke omstandigheden, een lezing over Oudenbosch met zijn pensionaten en Zouavenmuseum. Er waren 41 personen aanwezig.

14 september: LEZING

Mevrouw Beeren-Verstegen hield een lezing over de emigratie vanuit Noord-Limburg naar Amerika tijdens de tweede helft van de 19e eeuw. Er waren 49 personen aanwezig.

9 november: LEZING

In het kader van het jaar van het kasteel werd een lezing gehouden over de "Borggraaf" en over de "Keerberg" door de heren Van de Voordt en Hendricks. De heer Van de Voordt opende de lezing met een verhaal over de "Borggraaf". Omdat dit gedeelte nogal uitliep, werd besloten om de lezing over de "Keerberg" te beperken tot een inleiding en de heer Hendricks nogmaals uit te nodigen. Er waren 75 aanwezigen.

14 december: LEZING

De groep "Mallemoer" verzorgde een lezing over de kerstgebruiken in de Middeleeuwen en later, en illustreerde een en ander met de presentatie van oude kerstliederen onder het thema "Ziet wat men u zingen zal". 61 perso-

nen woonden deze presentatie bij.

Gemiddeld bezochten 52 personen onze lezingen.

Excursies

Aan de excursie naar **Oudenbosch** op zaterdag 16 april namen 33 personen deel. Eerst werd het Zouavenmuseum bezocht en daarna de basiliek van de H.H. Agatha en Barbara.

Na de middag werd een bezoek gebracht aan de binnenstad van Breda. Voor de liefhebbers was er onder leiding van een stadsgids een rondwandeling langs de historische gebouwen georganiseerd.

Op 4 juni werd een kleine excursie naar de opgravingen op **Trade Port** gemaakt. Dit naar aanleiding van de lezing op 7 maart door Xavier van Dijk. Ondanks de regen waren er toch nog 16 deelnemers.

Een kleine excursie werd op 29 oktober georganiseerd naar Nijmegen, waar de tentoonstelling over de **Gebroeders Van Limburg** in museum Het Valkhof werd bezocht. Het aantal deelnemers bedroeg 20 (toegestane maximum).

Cursussen

In 2005 werd door 24 personen met de cursus "Middeleeuwse handschriften, het geschreven woord als bron van kennis en contemplatie, kunst en cultuur" gestart. Aan de hand van een schitterend handboek schilderde de inleider, de heer H. van Sloun uit Grevenbicht, het ontstaan van het schrift. Daarna werden de vroege Middeleeuwen onder de loep genomen. Helaas moesten de laatste twee avonden, door ziekte van de heer Van Sloun, tot nader order worden uitgesteld.

Activiteiten

INFO LGOG

In 2005 verschenen onder redactie van mevrouw drs. Y. Hermans-Cuppen en de heer drs. W. Moorman aflevering 32 en 33 van INFO LGOG Kring Ter Horst.

In aflevering 32 wordt het beleidsvoornemen voor 2005 uit de doeken gedaan, plus het programma voor 2005. Verder wordt er aandacht besteed aan het jaarverslag van 2004. Van de lezingen op 7 maart 2005, 13 september 2004, 8 november en 21 december is het verslag opgenomen. Ook is er nog uitgebreid aandacht voor de meerdaagse excursie naar Lille. De toekomst van de kantfabriek en de Gelredag 2005 worden ook nog besproken. Het verslag van het op 2 november 2004 gehouden overleg met de heemkundeverenigingen, gehouden op "De Locht", is opgenomen in deze uitgave; tenslotte wordt er nog van een aantal boeken uit en over de regio een recensie geplaatst.

Aflevering 33 bevat het programmaoverzicht 2005-2006 van de kring. Ook is er een verslag opgenomen van de excursies naar Niederrhein Airport, Oudenbosch en Breda en naar Trade Port. De brief van het bestuur van het LGOG, gericht aan het college van B&W van Horst aan de Maas, over de structuurvisie centrum Horst, is integraal te lezen. In het artikel "Toekomst Oudheidkamer en kantfabriek nog altijd onzeker" gaat Wim Moorman in op de toekomst van deze beide. Van ons lid André de Bruin is het artikel "Op de grens van heidendom en christendom". Trafohuisjes in de voormalige gemeente Horst worden door Wim Moorman in het artikel "Levensgevaarlijke hoge spanning" beschreven. Tenslotte worden nog de gebruikelijke recensies opgenomen en wordt "Horster Historiën deel 7" aangekondigd.

INFO LGOG wordt mede mogelijk gemaakt dankzij bijdragen van regionale sponsors.

Representatie

Bij diverse gelegenheden is het bestuur, of een delegatie van het bestuur, aanwezig geweest. Te noemen zijn de presentatie van Horster Historiën deel 7 in het gemeentehuis, de openingen van tentoonstellingen in de Oudheidkamer over de Rabobank en kerststallen, het naamfeest van schutterij Sint Lucia en de opening van de tentoonstelling in het Limburgs Museum over de kaarten en prenten van de heer Frans Wolters.

Overleg Heemkundeverenigingen

In 2005 vonden geen bijeenkomsten plaats in het kader van dit overleg.

Museumoverleg

Op 24 februari, 28 april en 24 november 2005 vond er overleg plaats tussen de gemeente en vertegenwoordigers van de Horster musea en de historische kringen. Onderwerpen van bespreking waren met name het opzetten van een gezamenlijk project in 2008. Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de inhoud van dit project. Het kan zijn: "De gouden eeuw van Horst" of "Schatten van Horst". In 2006 wordt het overleg voortgezet.

Historisch Educatief Platform (HEP)

Het Historisch Educatief Platform heeft zich dit jaar bezig gehouden met de afronding van het verhalenboek van de heer Piet van Nunen. Verder is men bezig geweest met het opzetten van een website. Deze is inmiddels in de lucht. De benodigde beamer en laptop zijn inmiddels ook aangeschaft. De website is te bezichtigen onder de naam: www.hephorst.nl. Hierop zijn alle projecten van het HEP tot nu toe verzameld. Bovendien zijn nu alle projecten ook nog eens in hun onderlinge samenhang, zij het geografisch of gezien op een tijdschaal, duidelijk zichtbaar.

Inmiddels is men voorzichtig gestart met het opzetten van nieuwe projecten.

Jan Vissers,
secretaris

VERSLAG 31e JAARVERGADERING 7 MAART 2005 IN DE ALDE LIND

1. Opening en mededelingen

Voorzitter M. van den Munckhof opent 's avonds om 20.00 uur de 31e jaarvergadering van LGOG Kring Ter Horst. Volgens de presentielijst bezochten 45 personen de jaarvergadering.

De begroting 2005 en het financieel jaarverslag van de penningmeester en het jaarverslag van de secretaris liggen ter tafel.

Bericht van verhindering ontvangen van mevrouw B. Beeren-Verstegen, van mevrouw M. Clevers-Huijs, van de heer en mevrouw Billekens-Wijnhoven, van de heer en mevrouw Huijs-Oostveen, van de heer en mevrouw De Bruin-Verheij en van de heren J. Jenniskens en J. Schatorjé.

Mededelingen

- Op 19 en 20 maart worden festiviteiten georganiseerd rond de open dagen van het verbouwde gemeentehuis. De Kring Ter Horst en het HEP zullen zich ook in een stand presenteren. Leden die hieraan willen meewerken kunnen zich aanmelden bij de heer J. Kelleners.

- Op 16 april voert de jaarlijkse excursie de deelnemers naar Oudenbosch met zijn basiliek en het Zouavenmuseum en vervolgens naar de stad Breda. Op 11 april wordt in de lezing aandacht geschonken aan het fenomeen 'zouaven'. Voor beide activiteiten ontvangen de leden nog een convocatie.

- Op 25 mei vindt de tweejaarlijkse 'Gelredag' plaats in Venlo. Aanmeldingsformulieren zijn nog verkrijgbaar bij de voorzitter.

- In de InfoLGOG zijn verslagen opgenomen van activiteiten van het laatste half jaar. Leden die ook een verslag van een activiteit willen maken zijn van harte uitgenodigd.

Ook staat in de Info een brief van het kringbestuur aan het gemeentebestuur van Horst aan de Maas waarin de bezorgdheid van de kring wordt uitgesproken over de toekomst en het behoud van de 'kantfabriek'. In een reactie geeft de gemeente aan geen financiële mogelijkheden te hebben om van de fabriek een museum te maken.

- De boekenweek heeft dit jaar als thema de vaderlandse geschiedenis.

- De heer G. Lenssen geeft een korte toelichting op zijn boek over Horst in de oorlog.

2. Het verslag van de dertigste jaarvergadering wordt onder dankzegging aan de secretaris vastgesteld.

3. Het verslag over 2004 van de secretaris wordt eveneens onder dankzegging aan de secretaris vastgesteld.

4. Het verslag over 2004 van de penningmeester, de begroting en het verslag van de kascontrolecommissie

De heren G. Verheijen en J. Hendrix hebben de boeken gecontroleerd en in orde bevonden. De heer Hendrix verzoekt de ledenvergadering de penningmeester onder dankzegging voor zijn werk te dechargeren. De voorzitter bedankt de kascommissie voor het verrichte werk.

5. Benoeming nieuw lid kascontrolecommissie

Als nieuw lid van de kascontrolecommissie wordt bij acclamatie de heer A. Wismans uit Sevenum benoemd.

6. Bestuursverkiezing

De heren Kurver en Kelleners zijn aftredend en niet-herkiesbaar. Er zijn op het secretariaat geen andere kandidaten voorgedragen.

Het bestuur stelt voor in de plaats van de heer Kurver de heer Pieter Jakobs te benoemen en in de plaats van de heer Kelleners de heer Jan Vissers. Beiden worden bij acclamatie benoemd.

Afscheid van de heren Kurver en Kelleners

Mevrouw A. Gielen-van Bommel spreekt als voorzitter van het Historisch Educatief Platform de heer Kurver toe. Mevrouw Gielen memoreert dat de heer Kurver ruim tien jaar deel heeft uitgemaakt van het Platform. En hij was de succesfactor van het project, o.a. door zijn intensieve contacten met de doelgroep: de scholen. Rieky Janssen-Velmans en Pieter Jakobs nemen zijn taken nu over. Mevrouw Gielen bedankt Jan nogmaals en overhandigt hem een boekenbon als dank voor zijn grote inzet. In zijn dankwoord geeft de heer Kurver aan het werk met veel plezier gedaan te hebben en hij hoopt dat het HEP nog veel mag betekenen voor de jeugd.

Vervolgens spreekt de heer M. van den Munckhof de heer Kurver toe. Ook hij memoreert de grote inzet van de heer Kurver. Als lid van de excursiecommissie voor en tijdens de voor- of najaars- excursies en tijdens de twee meerdaagse excursies naar Thüringen en naar Lille. Verder als vertegenwoordiger van de kring in het Historisch Educatief Platform met als een van de hoogtepunten de uitgave van het boek 'Een spannende speurtocht tussen Maas en Peel' van wijlen de heer Piet van Nunen. De voorzitter bedankt de heer Kurver en overhandigt hem bloemen en enkele geschenken. In zijn toespraak tot de heer Kelleners wijst de voorzitter op de vele kwaliteiten van de scheidende secretaris. Nooit op de voorgrond tredend, maar wel altijd aanwezig, zorgend voor alles. Helaas moet hij, reglementair, nu afscheid nemen van ons bestuur, maar de voorzitter benadrukt dat hij in de toekomst nog graag, in welke vorm dan ook, gebruik kan maken van zijn kwaliteiten. Als dank voor de vele verrichte werkzaamheden krijgt de heer Kelleners een bos bloemen en een schitterend boek: "Beeld van het Heilig Hart in Limburg". De heer Kelleners dankt zijn medebestuurleden voor de inzet en de plezierige samenwerking. Hij dankt ook de leden voor de fijne samenwerking tijdens de activiteiten van de kring. En voor de toekomst wil hij zich graag blijven inzetten voor de Kring Ter Horst.

7. Begroting 2004

De begroting werd bij agendapunt 5 besproken.

8. Bestuursbeleid

De Kring Ter Horst heeft in het kalenderjaar 2004 tal van activiteiten ontplooid: naast de gebruikelijke activiteiten ook de meerdaagse excursie naar

Lille en de organisatie van de provinciale jaarvergadering. Verder is het verheugend dat het aantal leden gegroeid is, in tegenstelling tot de landelijke tendens dat verenigingen te kampen hebben met ledenverlies. Een van de voornemens van het bestuur is dan ook te trachten het huidige ledenaantal vast te houden. Het bestuur hoopt dit te bereiken door de keuze van onderwerpen voor excursies en lezingen en wel door ongebaande paden te bewandelen met zo mogelijk wetenschappelijke achtergrond zonder al te pretentius te worden. Een van de hoogtepunten was de excursie naar Lille met een attractief programma, een goed gecalculerde prijs en een prima sfeer. De beide andere excursies naar Zons en Niederrhein waren ook geslaagd met een groot aantal deelnemers en prima kritieken.

De samenwerking met de heemkundevereniging Sevenum rond het thema 'Kerkrazzia's' was met bijna 150 deelnemers bijzonder geslaagd.

Meer aandacht geven aan de kernen van Sevenum, Lottum en Grubbenvorst is gedeeltelijk gelukt door deze plaatsen te betrekken bij de provinciale najaarsvergadering.

Ook het HEP is bijzonder actief geweest met o.a. de uitgave van het verhalenboek van wijlen Piet van Nunen.

Het bestuur heeft aan het Genootschapbestuur gevraagd bij een statutenwijziging te overwegen het aantal termijnen voor een bestuurslid te veranderen van twee in drie. Redenen zijn: het moeilijk vinden van geschikte bestuursleden, de tijd die iemand nodig heeft om ingewerkt te raken en de belasting van het zittend bestuur met het continue vervangen van goed functionerende mensen.

Het is tenslotte verheugend dat een groot deel van de leden ook actief is voor onze kring met hand- en spandiensten. Een van de beleidspunten wordt de commissies te voorzien van niet-bestuursleden. Het kringbestuur wil aan de hand van voornoemde punten weer aan de slag in 2005 en verder bouwen aan het uitdragen en opwekken van belangstelling voor onze eigen (streek)geschiedenis.

9. Rondvraag

- De heer Greweldinger dankt het bestuur voor de inzet in het afgelopen jaar en de heren Kurver en Kelleners voor hun inzet voor de Kring Ter Horst.
- De heer Lenssen vindt de geluidskwaliteit tijdens de lezingen erg verbeterd.

10. Sluiting van de jaarvergadering

Na de pauze hield de heer drs. Xavier van Dijk een inleiding over het archeologisch onderzoek dat plaatsgevonden heeft op het terrein van het toekomstige Trade Port Noord bij Heierhoeve, te Venlo.

Op verzoek van de heer J. Philipsen wordt besloten een excursie te organiseren naar het gebied waar dit archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden.

Jacques Kelleners

PROGRAMMA

Het programma van LGOG Kring Ter Horst voor de komende tijd:

22 maart 2006	jaarvergadering, gevolgd door vertoning film over vlas
12 april 2006	lezing over de Molenbeek en beekdalen
22 april 2006	excursie
13 september 2006	lezing
8 november 2006	lezing
13 december 2006	lezing
31 januari 2007	lezing
7 maart 2007	jaarvergadering, gevolgd door lezing
11 april 2007	lezing
14 april 2007	excursie

Leden van LGOG Kring Ter Horst ontvangen voor elke activiteit een aparte convocatie.

Voor actuele informatie over het programma zie ook www.lgogterhorst.nl.

VERSLAGEN

14 september 2005: "Emigratie naar Amerika in de 19e eeuw", lezing door mevrouw Birgitte Beeren-Verstegen

Deze avond van de eerste lezing van het seizoen 2005-2006 werd geopend door onze voorzitter, de heer Marcel van den Munckhof. Hij ging uiteraard in op de vreemde avond die de woensdag voor vele mensen moet zijn. De woensdagavond is gekozen omdat de uitspanning waar we onze lezingen dit seizoen houden, café-zaal De Sport, de maandagavond niet meer ter beschikking had en wij dus moesten uitwijken naar de woensdag. Gezien het aantal belangstellenden op deze eerste lezingavond is dat schijnbaar geen probleem voor de belangstellenden.

Mevrouw Birgitte Beeren-Verstegen, lid van LGOG Kring Ter Horst en Heemkundevereniging Sevenum, hield haar voordracht ondersteund door een powerpoint-presentatie. Haar interesse naar emigratie naar Amerika werd gewekt toen zij probeerde de losse eindjes in haar stamboom aan elkaar te knopen. Ze was op zoek naar oudoom Pieter Francis Verstegen. Deze vond ze in het register van vertrokken personen van de gemeente Sevenum. Daarin staat vermeld dat hij in 1882 naar Amerika was vertrokken met vrouw en kinderen.

Maar waarom vertrokken mensen uit deze regio naar den vreemde? Een groot initiator van emigratie was pater Theodorus van den Broek. Deze was al in 1832 vertrokken naar Amerika. Hij kwam terecht in Little Chute bij Greenbay, Wisconsin. Hier moest hij vanwege de diverse nationaliteiten van de emigranten in zes talen preken. Later wilde pater Van den Broek een klooster stichten. Hij leende hiervoor tienduizend dollar. Een en ander verliep echter niet zo vlot en hij kwam in financiële moeilijkheden. Om deze op te lossen ging hij na een bezoek aan Nederland (vanwege een erfenis van zijn moeder die teleurstellend was) als emigratieleider met vele mensen terug naar Amerika. Hij had hen echter niet de volledige waarheid verteld over wat de nieuwkomers daar aan zouden treffen. Er was niets en de behoefte aan ambachtslieden was groot. De volgende emigratiegolf zat eraan te komen. Een volgend punt in de geschiedenis is de afkondiging van de Homestead Act. Hierin kregen mensen grond beloofd als ze aan de volgende voorwaarden voldeden:

- men moest Amerikaans staatsburger zijn of willen worden;
- op het uitgegeven land binnen zes maanden een woning bouwen;
- men diende dat land vijf jaar te bewerken waarbij men zes maanden afwezig mocht zijn.

Aangezien in Nederland geen plaats was voor nog meer boeren gingen veel boeren naar Amerika. Uit Horst vertrokken ook verschillende mensen, zoals Jan Hockers. Hij stichtte een steenfabriek, Brickyard. Jan Hockers kwam zelfs terug om werkvolk te ronselen. Hij vertrok naar Amerika met circa honderd nieuwe arbeiders.

De weg naar Amerika was duur en moeizaam. Een overtocht kostte zestig gulden per persoon en dat terwijl het loon toen ongeveer een gulden per dag

bedroeg. Voor een gezin dus een kostbare aangelegenheid. Na een reis van het platteland naar Rotterdam of Antwerpen, ging het met de boot, op het tussendek, naar Amerika. Tot 1856 was de binnenkomst ongecompliceerd. Na 1856 werden er strenge controles op de nieuwelingen losgelaten. Eerst op Castle Garden en later op Ellis Island in New York. Hier onderging men bij aankomst een strenge medische en psychische keuring. Op Ellis Island werd dat in de Registry Hall gedaan. Hier moest men voor de medische keuring een trap op. Deze "stairs of separation", waar artsen de mensen goed bekeken, was pas het begin. De artsen hadden vele afkortingen voor de aandoeningen van de nieuwelingen. De emigranten kregen deze met krijt op hun jas geschreven. Voor de vele vrouwelijke emigranten uit het preutse Europa moet dit niet prettig zijn geweest. De artsen waren hoofdzakelijk mannen. Het duurde tot 1914 voordat er twee vrouwelijke artsen kwamen. Pas na goedkeuring mocht men verder het land in. Was men niet geheel gezond dan had men nog de mogelijkheid om op Ellis Island beter te worden. Er was een heel dorp met alle voorzieningen aan-wezig. Andere personen die naar Amerika vertrokken waren onder andere Christiaan Philipsen en Jacoba Schreurs. Jacoba had op de lijst "PGT" staan. Ze was pregnant (zwanger). Piet Jacobs en Elizabeth Philipsen werden door hun reeds in Amerika wonende dochter naar het nieuwe land gehaald. Alleen zouden zij niet toegelaten zijn omdat ze beide dement waren.

Per spoor ging de reis dan verder. 95% van de Limburgers kwam in Wisconsin terecht. Men had immers opvang nodig de eerste tijd. Deze vond men bij familie, vrienden en bekenden. Vele mensen uit deze buurt belandden in Brown County in de plaats Greenbay.

Pieter Francis Verstegen, waar het hele verhaal mee begonnen is, werd uiteindelijk door Birgitte opgespoord. Hij zou gestorven zijn voor 1894. Zijn vrouw Beatrix Poels hertrouwde in Amerika op 8 januari 1894. Dat Pieter in Amerika is geweest, blijkt verder uit zijn verzoek om staatsburger te worden in 1883.

Al met al een boeiend relaas over mensen die het onzekere tegemoet gingen. Mensen die naar een onbekend land vertrokken en op de reis reeds beproefd werden. Met veel enthousiasme verteld door Birgitte die ook de nodige vragen uit de zaal naar tevredenheid kon beantwoorden.

30 oktober 2005: kleine excursie naar de tentoonstelling over de Gebroeders van Limburg in Museum Het Valkhof te Nijmegen

Even ten noorden van Parijs bij de afslag Senlis richting Maisons-Lafitte rijdt men langs een van Frankrijks grote historische bezienswaardigheden, de burcht van Chantilly. In dit luxe slagroomkasteel, omringd door een permanente kermis, is het beroemde musée Condée gevestigd, genoemd naar de zeventiende-eeuwse "Grand Condée", de hertog van Enghien en veldheer van Louis XIV. De laatste eigenaar van Chantilly, de hertog van Aumale was een belangrijk veldheer en kunstverzamelaar; hij bracht een zeer eigenzinnige verzameling bij elkaar. Bij zijn dood vermaakte hij zijn bezit aan het Institut de France en het vormt thans de kern van het Musée Condée. De collectie bevat werken van schilders en tekenaars als Clouet, Rafael, Jean Fouquet, Memling, Piero Cosimo, Botticelli, Van Dijck en Ingres. En natuurlijk als hoogtepunt "Les Très Riches Heures du Duc de Berry", geschilderd door de gebroeders Van Limburg. Dit uiterst kwetsbaar boekwerk kan men bezichtigen in een lichtdichte, optimaal geklimatiseerde ruimte, op een van tevoren aangemeld tijdstip en met maximaal, ik denk zo'n twintig personen tegelijk. Wij hebben ze gezien. Tenminste dat dachten we, tot we in mei 2005 de Gelredag in Venlo bezochten. Een van de inleiders op deze dag was de heer R. Duckers die samen met de heer P. Roelofs de tentoonstelling "Gebroeders Van Limburg" in Nijmegen heeft samengesteld. Uit zijn betoog bleek dat het door zeer strenge bepalingen in het testament van de Hertog van Aumale verboden was het boekwerk tentoon te stellen, laat staan het kasteel te doen verlaten en dat bezoekers, zelfs wetenschappers, het moeten doen met de in vitrines in de lichtdichte, optimaal geklimatiseerde ruimte, liggende facsimilé. Wij dus ook.

De tentoonstelling "Gebroeders Van Limburg" in Museum Het Valkhof te Nijmegen was ingericht rondom een ander, weliswaar minder beroemd gereproduceerd handschrift van de gebroeders Paul, Herman en Johan van Limburg, het handschrift "Les Très Belles Heures du Duc de Berry". Dit handschrift, dat bewaard wordt in het Metropolitan Museum of Art, Cloisters Collection te New York, was toe aan een grondige restauratie waardoor het geheel uit elkaar genomen moest worden. Deze unieke gelegenheid werd door de stad Nijmegen - de geboortestad van de gebroeders - aan-gegrepen en er werd een verzoek tot uitlening ingediend bij de leiding van het museum in New York. Volgens mij waren de Amerikanen - een volk met een korte historie - zeer onder de indruk van een bijna zeshonderdjarige geschiedenis van hun beroemde boek en van het feit dat het tweede millennium van Nijmegen in 2005 werd gevierd, waardoor ze instemden met het uitlenen van de unieke manuscripten die overigens geheel door de Gebroeders Van Limburg werden voltooid.

Jammer was het dat de tijd die men bij "Les Très Belles Heures" mocht doorbrengen, beperkt was en men "onvullendet" de zaal weer moest verlaten. Het bekijken - met een loep - van de fijne penseelstreken op het perkament waarbij penselen gebruikt waren met maar enkele haren (een fijner penseel dan een penseel met één haar bestaat niet), waarmee de zeer

kostbare kleurstoffen zoals Lapis werden opgebracht, verbaasden iedere bezoeker. Jammer... op de helft ging de bel. Wegwezen!

Rondom dit fenomeen waren manuscripten, beelden, schilderijen en verdere kunstnijverheidsproducten te zien waaronder werken toegeschreven aan familieleden van moederszijde, de familie Maelwael. Het betrof onder meer de aan Jan van Maelwael toegeschreven Madonna met kind en vlinders. Veel van deze tentoongestelde artikelen, zoals de heiligenbeelden, waren in 2001 te zien op de tentoonstelling "De Gouden Eeuw van Gelder, Kunst en Cultuur in het oude Hertogdom". Maar ook nu was het weer een belevenis, de hernieuwde kennismaking met de grote Rijnlandse en Maaslandse beeldensnijders waaronder misschien wel werk stond van de vader van de gebroeders, de Nijmeegse beeldensnijder Arnold van Limburg. Al met al een mooie en drukbezochte tentoonstelling.

Thei Vaessen

9 november 2005: lezing over kasteel De Borggraaf in Lottum en Huijs Kessel door Ivo van de Voordt en Ton Hendricks

De tweede lezing van het seizoen 2005/2006 was een duolezing, waarbij de heer Van de Voordt een inleiding verzorgde over kasteel De Borggraaf in Lottum en de heer Hendricks over het Huijs Kessel.

Via de oprijlaan en toegangspoort maakten wij kennis met het De Borggraaf. De oudste delen van het huis zijn de gewelfde kelders, die mogelijk uit het eind van de veertiende eeuw dateren. De oudste vermelding van de Borggraaf dateert uit 1501. De oudst thans staande delen dateren uit 1551, afgaande op muurankers in de voorgevel van de westvleugel. Kenmerkend zijn de opvallende speklagen met hun afwisselend gebruik van steensoorten. In 1555 en de rest van de zestiende eeuw is de rest van het huis aan deze oudste gevel gebouwd. De voorhof, ten oosten van het poortgebouw, is in 1743 gebouwd. Ook hiervan getuigen muurankers en een steen met dit jaartal. Het jongste nieuwbouwgedeelte betreft de stal, die in 1836 verrees. Die ligt aan de westzijde van het poortgebouw.

Tussen 1471 en 1501 was het kasteel in het bezit van Seger van Merwijck. Zijn zoon volgde hem tot 1519 op, waarna het huis in handen van de familie Van Broekhuizen kwam. Via verkoop ging het in 1633 over naar de familie Van Aerdt. In 1829 werd de familie De Lom de Berg eigenaar van het kasteel, via vererving. In 1871 werd het eigendom van de familie Van Soest en kwam het via een huwelijk terecht in de handen van de familie Van de Voordt, de huidige eigenaar. Diverse koop- en verkoopakten zijn van deze transacties bewaard gebleven.

Op de zuidoosthoek van het kasteel heeft ooit een ronde toren gestaan, maar deze is waarschijnlijk door verzakking ingestort of afgebroken. De houten wenteltrap is verplaatst naar één van de bijgebouwen.

Zoals bij alle kastelen, hebben ook op De Borggraaf veel verbouwingen plaatsgevonden. Een restant van een oude muur in de gracht en strakke lijnen die bepaalde steenwerken scheiden getuigen hiervan. Eén van de

laatste grote ingrepen die van buitenaf zichtbaar zijn, is de bouw van een kleine brug aan de oostgevel, in 1926.

Doordat de heer Van de Voordt al lange tijd op het kasteel woont, is hij als geen ander in staat om bijzondere foto's van het geheel te maken. Duidelijk waren de verschillen op foto's die net voor en net na de najaarsstorm van 1989 zijn gemaakt. Treffend waren verder mooie winterplaatjes van het kasteel als geheel, maar ook van de besneeuwde voordeur en foto's van het hoogwater van de Maas in 1995. Daarbij stond de voorhof geheel in het water.

Na de buitenkant kregen we een kijkje gepresenteerd in de binnenkant van De Borggraaf. De hal met zijn bijzonder fraaie schouw, geflankeerd door Adam en (borstloze) Eva, het verstelbare zaagijzer, oude wapenstenen, het trappenhuis, de tinhoek met zijn tinnen vaatwerk, het koperen vaatwerk, het passeerde allemaal de revue.

Ondanks het feit dat de inleider na een klein uur te hebben gesproken, nog een tweede afspraak had die avond, werden we nog getraceerd op een (ingekorte, maar nog steeds uitgebreide) rondleiding door de rest van de begane grond en de kelders van het kasteel. Daarbij kwamen de trap, de schrijfkamer, oude eiken deuren aan de orde. Tevens werd er uitleg gegeven over het balkwerk van het kasteel, het plafond etc. Hoewel het hele kasteel in meer of mindere mate te lijden heeft gehad van het hoogwater, is dit het duidelijkste in de oude kelders. Diverse beschadigingen aan zuilen en gewelven zijn inmiddels echter weer gerepareerd. Ook is in de jaren 1990 de gracht uitgebaggerd, de beschoeiing geheel vernieuwd en de stal uit 1836 van een nieuw dak voorzien. Tevens zijn het dak van het huis en het torendak vernieuwd. Hoewel voor dergelijke reparaties aanzienlijke subsidies werden verstrekt, zijn ze toch een grote financiële aderlating geweest. Het huis is nu echter (weer) in goede staat. Als u denkt dat de heer Van de Voordt de kasteelheer is, heeft u het echter mis. Hij is slechts de klusjesman, terwijl de hond zijn voer krijgt, een gratis dak boven zijn hoofd heeft en geen belasting hoeft te betalen!

Na een zeer korte pauze - het was inmiddels 21.30 u geweest - was het aan de heer Hendricks om iets te vertellen over het Huijs Kessel. Omdat de tijd te beperkt was om een gedegen inleiding te verzorgen, gaf hij hier een kort voorproefje van. Besloten is om het volgende seizoen een uitgebreide inleiding te verzorgen over dit kasteel.

Het Huijs Kessel wordt in de volksmond ook wel de Keeverberg genoemd. Het dateert uit de tiende eeuw en is van oorsprong een burcht. Die lag oorspronkelijk lange tijd aan de rand van Kessel, tussen de kerk en het (markt)plein in. Kessel lag op zijn beurt ten noorden van een oude veerovergang over de Maas. Het Huijs werd in november 1944 grotendeels verwoest en lag er daarna nog een tiental jaren desolaat bij. In 1952 kocht de gemeente Kessel de ruïne, waarna een grootscheeps bouwkundig onderzoek werd gestart onder leiding van prof. dr. Renaud. In de tweede helft van dit decennium vond consolidatie van de burcht plaats. Het uitgangspunt was dat zo veel mogelijk moest worden geconserveerd voor de toekomst.

Soms moesten daarbij (pijnlijke) keuzes worden gemaakt, maar het uiteindelijke resultaat mag er zijn. Het accent van de consolidatie ligt vooral op de eerste vijfhonderd jaar van de burcht. De twaalfde-eeuwse ringmuur is nog bijna helemaal aanwezig. Daarnaast bevat de huidige ruïne een grote hoeveelheid aan resten en bouwelementen van de bewogen geschiedenis, waarvan veel littekens nog steeds zichtbaar zijn.

14 december 2005: lezing "Gouden Legenden, heiligenlevens en heiligenverering in de Nederlanden" door Theo Spronk, gevolgd door een optreden van het ensemble "Mallemoer", met oude en nieuwe (kerst)liedjes

Het verhaal van Jezus' geboorte heeft talloze kunstenaars gedurende vele eeuwen geïnspireerd. Het is vooral interessant te zien hoe de symboliek in de beeldende kunst steeds verandert en evolueert. Pas 200 jaar na het sterven van Christus ontstonden de eerste afbeeldingen. Het afbeelden van God was omstreden en dus gevaarlijk. In de islamitische en joodse wereld is dit tot de dag van vandaag zo. De westerse kerk is echter een assimilatie van het bijbelse verhaal met de Romeinse cultuur. In deze cultuur was het volkomen normaal om goden af te beelden. Vandaar dat in het Westen al vroeg geen beperkingen meer bestonden.

Oorspronkelijk was de liggende Maria het voorbeeld in de Westerse kunst. Plotseling werd Maria niet meer liggend afgebeeld, maar knielend, met een witte jurk, het kindje op de grond. Dit is terug te voeren op een visioen van Birgitta van Zweden (1302-1373). Zij had een visioen van de geboorte van Christus en heeft dit beschreven in de vorm van een "ooggetuigenverslag". Dit verhaal heeft de kunst sterk beïnvloed.

Ook de drie koningen hebben in de kunst een grote evolutie doorgemaakt. Werden zij oorspronkelijk afgebeeld als drie magiërs, in de loop van de geschiedenis veranderden zij gaandeweg in drie koningen die uiteindelijk door de kerk heilig werden verklaard. In de latere afbeeldingen worden de koningen heilig afgebeeld met een groot gevolg.

Verder weerspiegelt de beeldende kunst ook het schisma in de kerk. De behandeling van het kersthema is in de orthodoxe kerk veel meer geconcentreerd rond het feest van Driekoningen, terwijl in het Westen de geboorte van Jezus centraal staat.

Enkele voorbeelden van symboliek: het lied "Er is een roos ontsprongen". Gebaseerd op de Boom van Jesse. Uit zijn lichaam groeit een wijnrank. De roos symboliseert Maria. De Boom van Jesse symboliseert het hele Oude Testament tot aan het Nieuwe Testament.

Een witte lelie symboliseert de maagdelijkheid van Maria. Ook het licht dat door een raam schijnt zonder het glas te beschadigen is zo'n symbool. Een afbeelding met het kindje Jezus en Pilatus wijst vooruit naar het lijdensverhaal van Christus. Sommige schilders brengen de bijbelse scènes over in het Nederlandse landschap. Dit maakte het gewone volk ontvankelijker voor het kerstverhaal. Zoals Pieter Breughel. Hij schilderde de "Tocht naar Bethlehem" in een Vlaams landschap. Maria en Jozef komen bij de herberg om zich te

laten registreren. Jozef heeft een os en een ezel bij zich om die te kunnen verkopen als de nood hoog mocht zijn. Ter herkenning draagt Jozef een zaag bij zich.

Na de pauze volgde het optreden van Mallemoer met het volgende programma:

Pieter Jakobs

1 februari 2006: lezing over het vliegveld "Fliegerhorst Venlo- Herongen" door de heer Marcel Hogenhuis

De eerste vermelding van een vliegveld bij Venlo was in 1911, toen het vliegveldje op de Grote Heide genoemd werd als etappeplaats van een Europese rondvlucht. Pas na de Eerste Wereldoorlog was er sprake van een vliegveld van waaraf vele rondvluchten werden gehouden. Dit bleef zo totdat de Duitsers Nederland hadden bezet. In snel tempo werd het vliegveld uitgebouwd tot een grote luchthaven. En wel om verschillende redenen. Op de eerste plaats was het van enorm strategisch belang voor de verdediging van het Ruhrgebied. Verder was er het voordeel van veel ruimte en een goede ondergrond. Met behulp van Nederlandse arbeidskrachten (15.000-18.000), de Nederlandse industrie en Nederlands kapitaal werd er in snel tempo een vlieghaven uit de grond gestampt.

De heer Hogenhuis schilderde deze ontwikkeling, aangevuld met veel documentatiemateriaal, op een duidelijke, verhelderende manier. Hijzelf heeft in de loop der jaren veel onderzoek gedaan, ter plaatse en ook in buitenlandse archieven. De stichting "Förderverein Ehemalige Fliegerhorst Venlo", waarvan hij voorzitter is, wil het historische materiaal, dat nog aanwezig is, voor het nageslacht bewaren.

In maart 1941 verschenen de eerste Duitse nachtjagers op het vliegveld. Vanaf die tijd werd het vliegveld ook steeds nauwer betrokken bij de oorlogvoering. Het aantal vliegtuigen groeide van 25 tot ruim 100 stuks. Er kwamen zoeklichten, boordradar werd ingevoerd, en tenslotte, in 1944, de eerste raketvliegtuigen.

Vanaf maart 1943 werd het Ruhrgebied steeds vaker door de Engelsen gebombardeerd. Vanaf het vliegveld bij Venlo werden deze bommenwerpers bestookt. Onvermijdelijk was dat ook het vliegveld zelf bestookt werd. In 1944 werden drie zware bombardementen uitgevoerd, en het einde van het vliegveld was nabij. Op 5 september 1944 verlieten de Duitse nachtjagers het vliegveld en op 17 september verlieten en vernielden de Duitsers alles wat er nog overgebleven was.

In maart 1945 veroverden de Amerikanen Venlo en zij moesten het vliegveld ook weer opknappen. Op de fundamenteen en vloeren van de oude gebouwen werden grote tenten opgetrokken. Kleine groepen Amerikaanse vliegtuigen werden er gestationeerd. Dit duurde tot september 1945, toen de Amerikanen het vliegveld weer verlieten.

Het vliegveld heeft in de Tweede Wereldoorlog een belangrijke rol gespeeld. Door de nachtjagers die opstegen werden 640 bommenwerpers neergehaald, met het gevolg dat ook enige duizenden slachtoffers werden gemaakt.

Na de oorlog is het terrein weer schoongemaakt en munitie opgeruimd (27.000 stuks van allerlei kaliber). Veel gebouwen werden gesloopt. Om de herinnering te bewaren, wil men de restanten die er nu nog staan behouden. De genoemde stichting zet zich hiervoor in. Zij blijft zich ook nog bezig houden met verder onderzoek naar de geschiedenis van vliegveld "Fliegerhorst". Mensen die dit bij willen houden kunnen op internet kijken op:

www.fliegerhorst-venlo.net. In de loop van 2006 zal er een boek uitkomen over het vliegveld.

Deze boeiende lezing werd bijgewoond door 95 geïnteresseerde leden en niet-leden, die na afloop van de lezing nog ruimschoots gebruikmaakten van de mogelijkheid om vragen te stellen en na te praten.

Jan Vissers

NIEUWS VAN HET HISTORISCH EDUCATIEF PLATFORM (HEP)

HEP-site on line!

Sinds 1 januari 2006 is de nieuwe website van het Historisch Educatief Platform in de lucht: www.hephorst.nl. Het platform beoogt met deze site op eigentijdse wijze jongeren te bereiken om hen zodoende te kunnen informeren over en te betrekken bij de geschiedenis van hun eigen omgeving. De website is daarnaast ook bedoeld voor volwassenen. Met name leerkrachten kunnen er informatie vinden die te gebruiken is in hun onderwijs. Maar ook andere volwassenen kunnen er rondsnuffelen en ontdekkingen doen. Via de site worden de projecten die het platform in zijn tienjarig bestaan heeft uitgevoerd online beschikbaar gesteld. De deelnemers van het platform en de achterliggende verenigingen, werkgroepen en stichtingen presenteren zich. Via de kaart van de regio is informatie te vinden over de geschiedenis van alle kernen van Horst aan de Maas en Sevenum. Met de website beogen we ook een platform in te richten waarop scholen ervaringen uit kunnen wisselen met betrekking tot onderwijs over regionale geschiedenis. We willen er graag een interactieve site van maken met 'halen' maar ook 'brengen' als uitgangspunt. De komende maanden is de website nog 'onder constructie'. Dit voorjaar zal de website feestelijk worden gepresenteerd aan de scholen, samen met de start van een nieuw project over 'ziektes in het verleden'. In de tussentijd zijn alle reacties op de site alvast van harte welkom!! Door uw reacties kunnen we de site nog beter afstemmen op uw wensen en behoeften.

Nieuw project

Momenteel werkt het HEP aan een nieuw project. We hopen dit project in maart 2006 aan de scholen te kunnen presenteren. Het project heeft als werktitel 'ziektes in de geschiedenis van onze regio'. Voor het eerst zullen we bij dit project gebruik kunnen maken van onze nieuwe website. Waar we het tot nu toe met leerlingen- en docentenboekjes moesten doen, staan ons nu meer en nieuwe middelen ter beschikking om het project tot een succes te maken. Het project is gericht op de hoogste groepen van het basisonderwijs en alle scholen van Horst aan de Maas en van Sevenum kunnen er gebruik van maken. In het project worden lijnen getrokken van verleden naar heden en wordt aangesloten bij voorwerpen die nu nog te bekijken zijn. Daarvoor lenen zich bijvoorbeeld beelden in de Lambertuskerk. Diverse heiligen worden immers als beschermheiligen beschouwd tegen ernstige besmettelijke ziektes zoals de pest. Het project wordt afgesloten met de mogelijkheid voor leerlingen deel te nemen aan een wedstrijd waarin leerlingen hun kunnen tonen aan de hand van het thema van het project.

Tienjarig bestaan

In 1995 heeft het HEP haar tienjarig bestaan gevierd. Op 20 april 1995 ontvingen alle cultuurhistorische instellingen en alle basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs van (toen nog) Horst en ook Sevenum een brief van het LGOG waarin de belangstelling werd gepolst deel te gaan nemen in een nieuw op te richten platform. Dit initiatief van het LGOG kwam voort uit het beleidsplan 1995-1999 waarin was vastgelegd dat men meer aandacht wilde besteden aan activiteiten die jongeren aanspreken. Daarbij dacht men meer kans van slagen te hebben door samen te werken met andere instellingen en met scholen. Op de brief van 20 april 1995 werd overwegend positief gereageerd en dus vond op 23 augustus 1995 de eerste vergadering plaats van het HEP. Er werd gekozen voor een lichte samenwerkingsvorm: een platform en geen nieuwe stichting of vereniging. In juridische zin is het platform een werkgroep van LGOG Kring ter Horst. De doelstelling van het platform werd omschreven als 'het vergroten van de betrokkenheid van jongeren bij de geschiedenis van hun eigen streek'. In hetzelfde jaar van oprichting werd een eerste project uitgevoerd. Gecombineerd met Open Monumentendag. Het betrof een project over de kasteelruïne in Horst dat werd afgesloten met een verhalenwedstrijd en een feestelijke presentatie in aanwezigheid van de graaf en gravin van Wittenhorst. Het eerste project was direct een groot succes. Vrijwel alle scholen van Horst namen deel en maar liefst 150 leerlingen stuurden hun verhaal in voor de wedstrijd. In de jaren daarna werd deze succesformule nog een aantal malen herhaald. Samen met basisscholen werden projecten uitgevoerd over thema's die in deze regio centraal staan. Met de website www.hephorst.nl hopen we onze doelstelling nog beter te kunnen realiseren op een wijze die met name de jeugd van deze tijd zal aanspreken!

Ans Gielen-van Bommel

IN MEMORIAM HARRIE VAN SLOUN

Op 24 januari 2006 ontvingen wij het droevige bericht dat Harrie van Sloun op vrijdag 20 januari 2006 was overleden. Harrie was onze cursusleider van de cursus "Middeleeuwse handschriften", waar we deze winter mee bezig waren. Hij heeft slechts twee van de vier avonden aan ons zijn bespiegelingen over de ontwikkeling van het schrift mogen presenteren. Hoewel hij en wij wisten dat hij ongeneeslijk ziek was, wilde hij nog zo ontzettend graag zijn kennis overdragen. En dat is hem gelukt. Zijn boeiende manier van spreken, zijn enorme kennis over het onderwerp zelf, maar ook daarbuiten, zullen ons altijd bijblijven. Harrie was in zijn leven journalist bij diverse zuidelijke kranten en publiceerde onlangs nog in "De Natuurgids" van het IVN een hele serie artikelen. Uiteraard gaan onze gedachten ook uit naar zijn vrouw en verdere familieleden, voor wie dit verlies natuurlijk nog veel groter is. Hun wensen we veel sterkte toe om dit verlies in hun leven een plaats te geven en de weg verder, zonder Harrie, weer te vinden. Het bestuur heeft op gepaste manier aandacht gegeven aan dit overlijden.

Ons rest slechts de herinnering aan een bijzonder fijn mens, waarbij het door Harrie geschreven cursusboek, natuurlijk van blijvende waarde is geworden. Dat hij ruste in vrede.

Jan Vissers,
secretaris LGOG Kring Ter Horst

IN MEMORIAM GRAAF WESTERHOLT

Op 2 augustus 2002 overleed op 93-jarige leeftijd te Westerholt in Westfalen Egon Reichsgraf von und zu Westerholt und Gysenberg. Hij stierf na een kort ziekbed en werd op 9 augustus bijgezet in de slotkapel van zijn bezit.

Vele Horstenaren kennen zijn naam vanwege "het schilderij" dat in zijn slot hangt. Het werd in Horst getoond ter gelegenheid van de eerste Wittenhorstfeesten, vele jaren terug. Het grootse nu gerestaureerde schilderij, ik schat zeker 4 bij 2 meter, toont het trotse kasteel Huis ter Horst in volle glorie in 1758. Wijlen Piet van Nunen attendeerde mij op de gedachte dat het doek eigenlijk behouden zou moeten worden voor onze gemeente.

Hernieuwde kennismaking

Ik heb de graaf uitgenodigd om in Horst zijn oude bezit nog eens te bekijken. Verrast waren we toen hij meldde graag op de uitnodiging in te gaan. Op 26 september 1993 hebben we met hem dat oude "bezit" bezocht: een ruïne en de omgeving daarvan. Hij sprak niet van "Eigentum" maar van "Besitz". We maakten een foto, waarbij hij zich vasthield aan het straatnaambord Westerholtstraat. Zijn naam en handtekening prijken sedertdien in het ere-boek van de voormalige gemeente Horst.

De graaf nodigde me uit voor een tegenbezoek. Na enige tijd zijn Tilly en ik naar Westerholt getogen. Met trots toonde hij zijn landgoed en het nog in oude stijl verkerende dorpje. De daarbij horende slotkapel (met genealogische bijzonderheden) was toen helaas niet te bezichtigen. Ook het befaamde schilderij werd getoond, dat in een van de kasteelgangen hangt. Het was niet eenvoudig het te fotograferen. Maar Tilly en de graaf samen zorgden voor de juiste lenshoek en andere zaken, waarover mij kennis ontbreekt. De foto hangt nu in de Oudheidkamer en prijkt ook op de titelpagina van het boek dat Piet van Nunen publiceerde over de geschiedenis van het Kasteel van Horst.

Kasteelfeesten

Het zat de graaf hoog dat zijn bezit in Horst en omgeving, na de oorlog als Wiedergutmachung, door de regering Adenauer aan de Staat der Nederlanden werd overgedragen. Zulks was overigens het geval met alle Duits bezit in ons land. De graaf beklaagde zich erover, dat goed gedrag (niet zonder risico in oorlogstijd), werd beloond met gedwongen vervreemding van bezit. In het boek van Piet van Nunen kan men nalezen, wat daar zoal toe behoorde. Anderzijds was hij zeer verheugd over het feit dat Horst zijn erfgoed in deze jaren koesterde. Door publicaties erover en de renovatie van de Kasteelse Bossen, voelde hij zich opnieuw met ons verbonden. Het werd de basis voor een aardig bezoek dat het gemeentebestuur hem in die tijd eens bracht.

Tijdens de opening van de gerenoveerde Kasteelse Bossen op 19 juli 1998 (kasteelfeesten) was de graaf weer van de partij en had ik de eer hem te mogen begeleiden. Zittend in een open koets reed hij onder het hoog opgaand geboomte van zijn voormalige landgoed. Het deed me wat dat ik zat naast een man vol Horster geschiedenis.

Sportman

Egon von Westerholt is ook een naam uit de vroegere sportwereld. Hij was een verwoed en bekwaam autocoureur en sterritrijder. Vele malen verreed hij de Tulpenrally en de sterrit naar Monte Carlo. Ik meen dat hij ook een of tweemaal de rit naar Dakar maakte. Hij deed dat steeds samen met een Nederlander, die de ouderen zich nog wel zullen herinneren: Mat Gadzonides. Ook op oudere leeftijd bleef hij actief als golfspeler.

Broekhuizen

Toen de nieuwe gemeente Horst aan de Maas onder handbereik was gekomen, heb ik nog eens een brief geschreven, waarin ik hem in overweging gaf "het schilderij" toch maar na te laten (of in permanent bruikleen te geven) aan de nieuwe gemeente Horst aan de Maas. Het doek zou een mooie achtergrond kunnen vormen voor de trouwzaal of de raadszaal. Als argument heb ik hem meegegeven dat de nieuwe gemeente ook de gemeente Broekhuizen zal omvatten. Dat moet hem goed gedaan hebben. Zijn voorgeslacht, de Wittenhorsten, hebben immers veel strijd moeten leveren met het geslacht Broekhuizen. Toen ik hem er nog eens aan herinnerde, glimlachte hij fijntjes. "Ik heb al zoveel aan Nederland moeten geven", zei hij.

Schutterijfeest

Op 29 maart 2000 vierde hij zijn "90.Geburtstag in das Festzelt vor meinem Haus". Helaas had ik familieverplichtingen en kon niet aanwezig zijn. Maar toen onze schutterij St.Lucia in 2001 de 500-jarige traditie vierde van broederschap en schutterijwezen, aanvaardde hij graag de uitnodiging tijdens het grote defilé van 27 mei een van onze eregasten te zijn. Ook toen toonde hij zich trots dat zijn voorvader Walraven van Wittenhorst, vlak na zijn aantreden als Heer van Horst, de basis legde voor de huidige schutterij.

In herinnering en ere houden

Met de graaf is een markante persoonlijkheid heengegaan. Maar ook een aardige man, die honderduit vertelde over zijn vele verantwoordelijkheden, avonturen en zorgen. Vooral ook een man die zich weer in toenemende mate betrokken voelde bij zijn oude Bezit. Het heeft zin erover te blijven nadenken op welke wijze contacten met zijn nabestaanden in stand gehouden zouden kunnen worden.

Moge hij rusten in vrede.

Romé Fasol, oud-burgemeester

(Dit artikel verscheen eerder in De Echo van Horst)

ZWARE LEVERANTIES AAN DE FRANSE BEZETTER IN 1794 TE LOTTUM

In de periode 1713-1794 heeft Lottum deel uitgemaakt van het Pruisisch Gelders Overkwartier. Het administratieve centrum van de overheid voor dit gebied was te Geldern gelegen. In 1789 brak in Frankrijk bij de bestorming van de Bastille de Franse revolutie uit, die verstrekkende gevolgen heeft gehad voor Europa.

Deze revolutie, waarbij het volk de macht overnam van adel en geestelijkheid, bleef ook voor ons gebied niet zonder gevolgen. Het grote Franse volksleger trok ons gebied binnen om vrijheid, gelijkheid en broederschap te brengen. Deze inval bracht vele veranderingen met zich mee, waardoor zeker niet de sympathie verworven werd van de plaatselijke bevolking. Enkele van deze maatregelen betroffen het afschaffen van de zon- en feestdagen, het vervolgen van priesters en de opheffing van kloosters. Deze laatste werden verkocht en het geld vloede in de kas van de Franse Domeinen. Zware belastingen, zowel in geld als in natura, werden opgelegd en de dienstplicht werd ingesteld. Men plantte op pleinen vrijheidsbomen en niet altijd voldoende ontwikkelde mensen ontpopten zich plots als volksvertegenwoordigers.¹

Komst van de Fransen in Lottum

Lottum kwam voor het eerst in contact met de Fransen op 17 september 1792. Ruiters eisten toen foerage. Ook op 22 januari 1793 moesten enige karren met voorraad naar Roermond gebracht worden.² De veroveraars werden echter in 1793 weer verdreven door Oostenrijk en Pruisen. Vanwege dit feit moesten de inwoners van Lottum op 5 maart van dat jaar met 17 karren mee tot Brussel. In 1794 keerden de Fransen echter definitief terug. Al snel begonnen ze met het vorderen van belastingen om hun leger in stand te houden. Zo moest de bevolking aan de bezetter geld, paarden, koeien, kleren, brandstof en allerhande andere artikelen leveren.³ Volgens een inventarisatie van het jaar 1793 telde Lottum 82 gezinnen. Gezamenlijk bezaten die 142 koeien, 73 runderen, 384 schapen, 44 ganzen en 181 bijenkorven.⁴ Van deze levende have werden in 1794 geleverd 56 koeien en 149 schapen. Het Lottums paardenbezit werd te Venray gekeurd. Elf stuks werden goed bevonden om dienst te doen in het Franse leger. Deze goedgekeurde dieren werden te Brussel mede afgeleverd door een inwoner van Lottum, een reis die tien dagen in beslag nam. Buiten deze leverantie werden gedurende deze periode ook nog zes paarden met kar en getuig aan de bezetter overgedragen. Vier timmerlieden uit Lottum moesten te Broekhuizen hout zagen voor ladders, die nodig waren bij de bestorming van Venlo.⁵ Of deze ladders daadwerkelijk gebruikt zijn, is niet bekend, maar op 30 oktober

1794 werden ze weer teruggehaald uit Blerick. Ze waren blijkbaar niet meer nodig want de stad Venlo was op 26 oktober na een belegering van drie weken ingenomen.⁶ Een metselaar uit Lottum (Theodoor Peeters) moest te Venlo dertien dagen bakovens maken. Voor het stoken ervan werden door het dorp 2.245 schansen (takkenbossen) geleverd. Gedurende het jaar 1794 werd geleverd aan rogge ruim 108 malder, aan haver ruim 244 malder, aan hooi 180.000 pond en aan stro 114.000 pond. De levering van varkensvlees bedroeg 2.004 pond. Op de laatste dag van 1794 kwamen dienstkarren terug uit Antwerpen, waar ze zout hadden gehaald benodigd voor het pekelen van vlees. Buiten de levering van jenever werden nog als benodigde gebruiksvoorwerpen genoteerd 20 aarden kruiken, 6 emmers, 10 ijzeren potten, 114 zakken en 60 pond wol voor het vullen van matrassen. Voor het maken van jassen, matrassen, hemden, beddenlakens, pulven, zakken, karhuiven etc. werd 548 ellen linnen doek gevorderd.⁷

Alsof dit alles nog niet genoeg was kwamen op 15 maart 1795 vier commissarissen controleren of er nog rogge, haver en of hooi was achter gehouden door Lottum.⁸ Uit deze opsomming van lasten blijkt wel, dat de bevolking werd uitgeknepen. Als naar Frans inzicht niet op tijd of niet voldoende geleverd werd, werden inwoners meegenomen en opgesloten. Dit overkwam de Lottumse burgemeester Hafmans, ook wel president der schepenen genoemd. Hij werd twintig dagen in arrest gehouden te Geldern, waarna hij werd afgelost door Mathijs Beurskens, die ook nog zes dagen werd vast gehouden.⁹

Als we het begraafregister van de Lottumse kerk bekijken, zien we dat in 1794 liefst 57 inwoners zijn overleden, vaak aan buikloop. Meestal lag het aantal sterfgevallen rond 1794 op maximaal vijftien personen per jaar.¹⁰ Ondanks dit alles werd te Lottum in het jaar 1795 een vrijheidsboom geplant, natuurlijk met de vertering van het nodige bier. Bovendien was er een speelman ingehuurd voor de muzikale omlijsting van het feest. Voor de feestelijkheden bij het plaatsen van de vrijheidsboom in onze regeringshoofdstad Geldern moesten de dorpen een aandeel in de kosten betalen. Het aandeel van het dorp Lottum bedroeg 20 gulden en 6 stuivers.¹¹

Natuurlijk zijn er ook goede zaken gebeurd in de Franse periode. Wetgevende, uitvoerende en rechterlijk macht werden gescheiden en een nieuw wetboek werd ingevoerd (1804 Code Napoleon). Het land werd opgemeten en het kadaster ingevoerd. Grote projecten zoals aanleg van wegen en kanalen kwamen van de grond. Al deze maatregelen zijn natuurlijk in de twintigjarige Franse bezetting niet volledig tot ontplooiing gekomen, maar de nieuwe Nederlandse staat heeft ze in 1815 overgenomen en er mee verder gewerkt.

Jan Hendrix

- ¹ Heimatbuch des Landkreises Geldern 1964, p. 43 verso 47
- ² Rijksarchief Limburg (RAL), Schepenbank Grubbenvorst, inv. nr. 3426 * 2 bodelijst gemeenteman J. van Eijndt (1792-1795)
- ³ RAL, Schepenbank Grubbenvorst, inv. nr. 3426 lijst leveranties okt 1794/dec.1795
- ⁴ RAL, Schepenbank Grubbenvorst, inv. nr. 3426 hoofd en beestenlijst 1793
- ⁵ RAL, Schepenbank Grubbenvorst, inv. nr. 3426 lijst leveranties okt 1794/dec. 1795
- ⁶ Het Dagboek of de Kroniek van Pastoor J.C. van Postel (Maasbree 1982) p. 91
- ⁷ RAL, Schepenbank Grubbenvorst, inv.nr. 3426 lijst leveranties (29)
- ⁸ RAL, Schepenbank Grubbenvorst, inv. nr. 3426 * 2 specificatie uitgave Lottum 1792,1793 en 1794
- ⁹ RAL, Schepenbank Grubbenvorst, inv. nr. 3426 lijst leveranties okt 1794/dec 1795 (74)
- ¹⁰ RAL, Doop, Huwelijk, Overlijden inv. 11.01 nr. 74 (1651-1798)
- ¹¹ RAL, Schepenbank Grubbenvorst , inv. nr. 3426 lijst leveranties okt 1794/dec 1795 (85 en 95)

DE WINDMOLEN TE LOTTUM

Op 1 maart 1816 ontving Lambert Hoefnagels van de Mortel vergunning van het provinciaal bestuur voor de bouw van een windmolen te Houthuizen-Lottum. Hieraan voorafgaand was door ambtenaar Deselaers een opmeting verricht op 22 november 1815 en een tekening gemaakt van de plek waar deze windmolen zonder bezwaar gebouwd zou kunnen worden. In 1817 werd de molen in gebruik genomen. Hij stond op een natuurlijke verhoging aan de linkerzijde van de weg van Lottum naar Grubbenvorst. Afbeeldingen uit de jaren twintig tonen een forse bergmolen.

Merkwaardig is dat in het "Tarief der zuivere begrotingen van ieder soort en klasse van vaste eigendommen, volgens de kadastrale schatting" van 29 november 1842 de windmolen werd geschat op 180 gulden en de watermolen op 160 gulden. Stenen molens werden doorgaans lager begroot dan standaardmolens, die op de schatters blijkbaar indruk hebben gemaakt en waarvoor meestal bedragen van 250 tot 300 gulden worden genoemd. Het relatief lage bedrag voor de Houthuizermolen kan een aanwijzing zijn dat de binnenconstructie en de inrichting tamelijk eenvoudig waren.

Later hebben er veranderingen plaats gevonden. De diameter werd in de top vergroot, zodat een kap van een andere molen gebruikt kon worden. Weinig voorkomend is ook het zo ruim bemeten achterkeuvelins van de kap.

Over het gebruik en de inrichting van de molen is weinig bewaard gebleven. De molen zou drie koppels 17-er stenen hebben gehad, waarvan een koppel blauwe Duitse stenen voor het boekweit- en tarwegemaal. Oorspronkelijk was hij ook als pelmolen ingericht, zoals het provinciaal verslag van 1859 vermeldt. Met deze pelgang werd gerst van de buitenste huidlaag en vliezen ontdaan. Het eindproduct is gort.

In 1869 verkocht molenaar Lambert Hoefnagels de windmolen en de watermolen aan zijn neef Lambert Gerard van Dijck, molenaar in Broekhuizen-vorst., zoon van Gerard van Dijck en Johanna Maria Elisabeth Hoefnagels. Deze was molenaar tot 1892, toen hij emigreerde naar Amerika. De molens werden eigendom van Qurinus Laumans-Teeuwen te Tegelen. Hij verkocht de molens met de aanhorige gronden aan Antoon Clevers, gehuwd met Hendrina Gertrudis Mulders, beide geboortig uit Bergen.

Kort na de eeuwwisseling kreeg Clevers concurrentie. Timmerman Joannes Jacobus Smits liet in 1908 op een perceel bouwland aan de Broekhuizerweg een stoommolen bouwen, waarop zijn zoon Arnold Jozef (geboren op 28 maart 1878) molenaar werd. Deze Arnold Jozef Smits

ging in 1918 naar Venlo en Antoon Clevers nam de stoommolen over. Tezelfdertijd liet hij naast de windmolen een maalderij bouwen, waarin hij de maalinrichting van Smits plaatste. Door de verkoop van het stuwrecht bij de watermolen in november 1915 en het daardoor buiten gebruik stellen hiervan, kreeg Clevers op deze wijze weer de beschikking over een doelmatig hulpemaal. Het molengebouw aan de Broekhuizerweg verkocht hij eveneens en wel in 1918 aan Jozef Jonkers te Lottum, die de voormalige maalderij tot woonhuis liet verbouwen.

Na het overlijden van Antoon Clevers in december 1936 nam zijn zoon Johannes Arnoldus Antonius Hendrikus (Sjeng) Clevers de windmolen en de maalderij over. Op 22 november 1944 werd de landschappelijk bijzonder fraai staande windmolen door de Duitsers opgeblazen. Na de bevrijding bouwde Sjeng Clevers aan de Broekhuizerweg een motormaalderij. In de jaren zestig werd de maalderij opgeheven en verbouwd tot woonhuis, thans bewoond door H.L. Clevers-v.d. Laar, Broekhuizerweg 35.

Jan Hendrix

EEN BIJZONDER ZEVENTIENDE-ACHTTIENDE-EEUWS GEBOUW IN HORST

Inleiding

In de zomer/herfst van 2005 meldde dhr. G. Lenssen uit Horst dat dhr. Claessens uit Horst op een perceel, grenzend aan dat van zijn woonhuis aan de Melatenweg, archeologische vondsten had gedaan. Het perceel ligt ongeveer achthonderd ten westen van de kern van Horst. Het huidige grondgebruik is grasland. Hij verzocht een deskundige het vondstmateriaal te laten beoordelen, om zodoende meer inzicht te krijgen in de archeologische waarde en betekenis van het materiaal en de vindplaats.

Reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek

Het genoemde perceel ligt in het te ontwikkelen gebied De Afhang in Horst, gemeente Horst aan de Maas. In dit gebied is woningbouw gepland. In 2004 is reeds een archeologisch onderzoek in de vorm van een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in dit gebied (Geraeds, in voorbereiding). Daarbij zijn in het hele gebied archeologische vondsten gedaan. Waarschijnlijk hangt dit samen met de toegepaste onderzoeksmethode, die erop gericht is om grote nederzettingsterreinen in kaart te brengen, waarbij de kans groot is dat kleine vindplaatsen, zoals losse huisplaatsen, over het hoofd worden gezien (Tol e.a., 2004).

Methode

Uit oprechte interesse voor de geschiedenis van de directe omgeving van zijn woonhuis had dhr. Claessens, onwetende van de Monumentenwet 1988 artikel 39, op het betreffende perceel een kuil van ca. 1,0 x 1,0 meter en ca. 0,8 meter diep gegraven. De aanleiding was de vondst van enkele aardwerkscherven in een slootkant, die hij aan het opschonen was. In de uitgegraven kuil werd een grote hoeveelheid archeologisch aardewerkmateriaal verzameld. Het betreft bijna duizend scherven uit de periode ca. 1600-1800. Het betreft zogenaamd Nederrijns aardewerk.

Geologie

Het perceel ligt midden in een van oorsprong, natte, dalvormige laagte zonder veen (Staring Centrum/RGD, 1990;code 2R2). De laagte is westzuid-west-oostnoordoost georiënteerd en is ter hoogte van het betreffende perceel ca. een kilometer breed. Deze laagte is in het Weichselien gevormd in het Limburgs dekzandgebied. Thans stroomt door deze laagte de gekanaliseerde Kabroeksche Beek, die bij Horst uitkomt in de Groote Molenbeek. Volgens de huidige topografische atlas is de laagte ter hoogte van het perceel maximaal ca. 2 meter diep.

Bodemopbouw

De bodemopbouw van de bodem ter plaatse van de kuil is als volgt:

- bouwvoor: 0-25 cm -Mv

- historisch cultuurdek: ca. 25-36 cm -Mv. Dit pakket bestaat uit leemarm zand en is bruingrijs van kleur. In de profielwand zijn vele scherven aardewerk en puin aanwezig. Dit dek is ontstaan tengevolge van het systeem van pluggenbemesting. Om de natuurlijke vruchtbaarheid op peil te houden, werden vanaf de Late Middeleeuwen (op sommige plekken al ca. 1300 na Chr.) heiplaggen gestoken, die in de potstal met dierlijke mest en huisafval werden vermengd, waarna dit mengsel op het bouwland werd uitgereden. Door het meegevoerde zand tussen de heiplaggen ontstond na enkele eeuwen een antropogeen cultuurdek. Onderhavig dek is dunner dan 50 cm en wordt daarom in bodemkundig opzicht formeel niet tot de lage zwarte enkeerdgronden gerekend;

- onder de historische cultuurlaag bevindt zich normaal gesproken het natuurlijke moedermateriaal, waarin geen bodemvorming heeft opgetreden. Dit bestaat uit lichtgrijs tot wit, leemarm zand. In het oostprofiel van de kuil is echter duidelijk een antropogene versterking zichtbaar. Die bestond uit een aangesneden greppel van minstens 120 cm breed en 34 cm diep. De vulling van de greppel bestond uit bruingrijs, leemarm zand en een grote hoeveelheid scherfmateriaal dat door dhr. Claessens was verzameld.

Uit de profielbestudering blijkt dat de natuurlijke bodem op het perceel tot een natte veldpodzol of een gooreerdgrond heeft bestaan. Door het systeem van pluggenbemesting is echter een dun antropologisch historisch cultuurdek op het perceel ontstaan. In Horst en de omringende historische bouwlanden op de hogergelegen dekzandruggen is dit dek aanzienlijk dikker en wordt het formeel wel tot de hoge zwarte enkeerdgronden gerekend (Stiboka, 1975).

Historisch kaartmateriaal

De oudste nauwkeurige kaarten van dit deel van Horst dateren uit de Franse tijd (Tranchotkaart; 1803-1820). Daarop is het betreffende perceel niet als bouwland, maar als weidegrond aangegeven. De percellering in de hele dalvormige laagte kenmerkt zich door het voorkomen van vele kleine percelen, die van elkaar werden gescheiden door vele tientallen greppeltjes. Tevens blijkt de ligging van het perceel in een nat gebied uit het voorkomen van meerdere waterpartijen (poelen) in de directe omgeving. Het gaat om maar liefst acht waterpartijen (Landesvermessungsamt Nordrhein Westfalen, 1969). Namen van nabijgelegen en aangrenzende staten, wegen en toponiemen (zoals Waterstraat, Rotvenweg en het toponiem Rotven) herinneren thans nog aan de van nature natte omgeving aldaar.

Op de Tranchotkaart is een gebouw ter hoogte van het door dhr. Claessens onderzochte perceel aangegeven. Dit gebouw is ook nog afgebeeld op het kadastrale minuutplan uit ca. 1832. Na nauwkeurige projectie van het kadastrale minuutplan op de huidige topografie blijkt dit gebouw ca. acht meter ten westen van de perceelsscheiding te hebben gestaan. Het pand ligt vrijwel in het midden van een groot driehoekig stuk land met de punt in zuidelijke richting, dat door veldwegen is begrensd en door middel van een

tiental sloten/greppels is verdeeld in (kleine) percelen. Het pand meet op het kadastrale minuutplan ca. 11 x 10 meter. Een weg loopt juist langs het gebouw en vormt de scheiding tussen een grote waterpartij en tien weidpercelen, die de rest van het driehoekig stuk beslaan. Opmerkelijk is echter dat het niet meer is afgebeeld op de topografische atlas uit ca. 1837-1844 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992). De verschillende waterpartijen, wegen en (vrijwel onveranderde) perceelsgrenzen zijn daarentegen wel aangegeven. Ook op jongere kadastrale en topografische kaarten staat het gebouw consequent niet meer afgebeeld. Hieruit kan worden geconcludeerd dat het genoemde pand voor ca. 1844 reeds is gesloopt. Tevens is opmerkelijk dat op de Tranchotkaart en het kadastrale minuutplan uit 1832 een greppel is afgebeeld, waarvan de ligging precies door de plek van de gegraven kuil van dhr. Claessens loopt. Vermoedelijk is dit de greppel die zich in het oostprofiel van de kuil aftekent.

Dat het perceel in een nat gebied ligt, blijkt ook uit jongere topografische kaarten. In 1915, toen de grote ontginningen in opkomst kwamen, was het driehoekige stuk land, inclusief het perceel, nog altijd als weiland in gebruik en nog steeds verdeeld door middel van verschillende greppels of sloten. Ook nu nog is het betreffende perceel waar de kuil is gegraven, als grasland in gebruik. Het ligt enkele tientallen centimeters lager dan het westelijker gelegen perceel waar het gebouw in de Franse tijd heeft gestaan. De huidige Afhangweg, Melatenweg en Waterstraat liggen hoger dan het driehoekige perceel. De waterpartij is tot enkele decennia geleden een laaggelegen, nat stuk land geweest, dat onder meer is opgehoogd met grond en puin. Blijkens de aanwezigheid van een dun historisch cultuurdek is het perceel toch in de periode na de Middeleeuwen, intensief als bouwland gebruikt.

Het is opvallend dat er weliswaar acht andere panden in de rest van dit laaggelegen gebied aanwezig zijn, maar dat die langs akkerland zijn afgebeeld terwijl onderhavig gebouw midden in een groot gebied met weilanden ligt. Dit wijst erop dat de functie van de andere gebouwen in de richting van een boerenbedrijf moet worden gezocht, maar dat dit mogelijk niet het geval is van onderhavig pand. Bovendien is dit het enige gebouw in de laagte dat voor ca. 1844 al is gesloopt. Op recente luchtfoto's zijn nauwelijks afwijkende of opmerkelijke zaken waarneembaar (ROBAS/Topografische Dienst, 1989; Uitgeverij 12 Provinciën, 2004).

Archeologische vondsten

Het vondstmateriaal bestaat vrijwel allemaal uit aardewerk. Het oudste materiaal dateert uit ca. 1600, het jongste uit ca. 1800. Dit sluit in grote lijnen aan bij de historische gegevens. Het betreft ca. 917 scherven met een totaalgewicht van ca. 20170 gram (ruim 20 kg!). De scherven wegen gemiddeld 22,0 gram.

Zo'n grote hoeveelheid aardewerk is zeer opmerkelijk voor een dergelijk klein oppervlak. De scherven lopen in grootte uiteen van 1 cm² tot bijna halve potten van gebruiksaardewerk. Het betreft voornamelijk Nederrijns en Genneps aardewerk waarop slibversiering, ringeloorveriering en/of onversierde loodglazuur is aangebracht. Het materiaal bestaat uit scherven van zeer

uiteenlopende potten, die alle in het dagelijks leven werden gebruikt, zoals:

- minstens 3 hoge, twee-orige schotels;
- minstens 3 ringvoetschotels;
- minstens 4 vuurstenen, waarvan 2 ongeglazuurd;
- minstens 2 lage schotels;
- minstens 2 oorkommen;
- diverse kookpotten.

In totaal gaat het om minimaal 25 potten, mogelijk ca. 30 exemplaren. Enkele exemplaren dateren met zekerheid uit de eerste en tweede helft van de achttiende eeuw. De ringeloorversiering is soms vrij grof aangebracht. Naast het aardewerk zijn gevonden: een enkel fragment van pijpenkopjes, enkele baksteenfragmenten, enkele brokken van ijzerwolf of ijzerlakken (afvalmateriaal van ijzerproductie) en drie verbrande botfragmenten van een (middel-)groot zoogdier. Materiaal uit de Middeleeuwen ontbreekt volledig in het aardewerkspectrum. Materiaal uit de negentiende eeuw, zoals Tegelsch Zwart, lijkt ook volledig te ontbreken.

Een dergelijke hoeveelheid scherfmateriaal wordt in het algemeen geïnterpreteerd als een dump of afvalkuil. In onderhavig geval lijkt een interpretatie als aardewerkoven te worden uitgesloten, omdat in het aardewerkspectrum geen eenduidige misbaksels zijn aangetroffen en het in een flink aantal gevallen sporen van gebruik bevat, zoals roetaanslag.

Het vondstmateriaal is inmiddels in algemene beschrijving in de landelijke database ARCHIS ingevoerd onder ARCHIS-vondstmeldingsnummer 400333 en heeft waarnemingsnummer 400447.

Conclusie

De hoeveelheid vondstmateriaal uit de kuil is opvallend groot. Ook de gemiddelde grootte van de scherven en het voorkomen van bijna halve potten, borden en schalen is opmerkelijk. Aardewerkmateriaal dat met plaggenbemesting op de akkers terecht komt, is over het algemeen erg sterk gefragmenteerd en bestaat uit scherven die meestal niet groter zijn dan enkele cm². Uit de grootte van het materiaal blijkt dat dit in onderhavig geval waarschijnlijk niet is gebeurd, maar op een andere manier in de grond terecht is gekomen.

Zoals reeds gemeld, sluiten de historische gegevens en de datering van het gevonden aardewerkmateriaal goed op elkaar aan. De conclusie mag worden getrokken dat naast het perceel waar de kuil is gegraven, een gebouw heeft gestaan dat al voor ca. 1844 is gesloopt. Het lijkt erop dat (de oudste voorganger van) dit gebouw mogelijk al in de zeventiende eeuw is gebouwd. Uit de gaafheid van de bodem en de aanwezigheid van een greppel in de onderliggende laag, blijkt dat de greppel voor het ontstaan van de cultuurlaag is aangelegd, maar is gedempt toen het perceel (mogelijk samen met de omliggende percelen) in akkerland is omgezet. Daarmee wordt een interessant gegeven aangesneden. Boerderijen of andere gebouwen die dienst deden in het normale boerenbedrijf werden normaliter juist op hoge, goed ontwaterde (dekzand)ruggen gebouwd. Dergelijke plekken zijn ruim voorhanden in en om Horst. Horst en Meterik bijvoorbeeld

zijn juist op hogere dekzandruggen ontstaan, al dan niet juist op de overgang naar lagergelegen gebieden, zoals het dal van de Groote Molenbeek of de scheiding van het hooggelegen Meterikse veld en de eerder genoemde natte dalvormige laagte. Het genoemde gebouw is bewust niet op een dergelijke plek gebouwd.

Daarmee werpen zich twee vragen op:

- in hoeverre is dit pand in het kader van het landelijke boerenbedrijf gebouwd?;

- waarom ligt het geïsoleerd en juist in een nat gebied, bijna een kilometer ten westen van Horst?

Deze vragen kunnen door een uitgebreid archiefonderzoek en/of door middel van gravend archeologisch onderzoek worden beantwoord. Het archeologisch onderzoek kan bijvoorbeeld plaatsvinden in het kader van een bescheiden waarderend archeologisch onderzoek in de vorm van proefsleuven. Doordat de locatie vrijwel precies is aangegeven op de huidige kadastrale minuutplan, hoeft een dergelijke sleuf niet groot te zijn, waardoor de kosten voor zo'n onderzoek tot een minimum beperkt kunnen blijven. Een uitgebreider artikel wordt binnenkort gepubliceerd in het blad Archeologie in Limburg.

X.C.C. van Dijk

Literatuur:

-Gerraeds, J.J.G., in voorbereiding. Archeologisch onderzoek plangebied De Afgang in Horst, gemeente Horst aan de Maas: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. Rapport XXX, De Grontmij, XXX.

-Landesvermessungsamt Nordrhein Westfalen, 1969. Kartenaufnahme des Rheinlandes durch Tranchtot und Von Müffling 1803-1820, schaal 1:25.000. Landesvermessungsamt Nordrhein Westfalen, Bonn.

-Mars, A., 1991. Genneps aardewerk. Een 18 de-eeuwse pottenbakkerij archeologisch onderzocht. Janssen/Pers Uitgeverij, Gennep.

-ROBAS/Topografische Dienst, 1989. Foto atlas Limburg, schaal 1:40.000. ROBAS producties/Topografische Dienst, Den IJp/Emmen.

-ROBAS Producties, 1989. Historische Atlas Limburg.

Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000. ROBAS Producties, Den IJp.

-Staring Centrum/RGD, 1990. Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 52 Venlo. Stiboka/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.

-Stiboka, 1975. Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000; toelichting bij kaartblad blad 52 Oost Venlo. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

- Tol, A.J., e.a., 2004. Prospectief boren: een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. RAAP-rapport 1000, RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., Amsterdam.
- Uitgeverij 12 Provinciën, 2004. Luchtfoto atlas Limburg. Loodrechtfoto's provincie Limburg schaal 1:14.000, Landsmeer.

NIEUWE PUBLICATIES

P. van Enckevort e.a., Sevenum en zijn kerk, duizend jaar dorp en parochie. Uitgegeven door Heemkundevereniging Sevenum, 2005. Ingenaaid, geïllustreerd, 318 pagina's. ISBN 90 80058 270. Prijs 22,50 euro. Te koop bij de plaatselijke boekhandel en de plaatselijke VVV. Het kan ook besteld worden op de pastorie via e-mail.

Bij gelegenheid van het vijftigjarige jubileum van de parochiekerk van Sevenum heeft Heemkundevereniging Sevenum een boek het licht doen zien dat zij in opdracht van het kerkbestuur geschreven heeft. Resultaat is een kloeke uitgave van meer dan driehonderd bladzijdes. Bovendien is alle informatie compact, maar bijzonder lezenswaardig, geschreven waarbij steeds gebruik is gemaakt van twee kolommen. Daar kan - en staat ook werkelijk - veel informatie in.

Het schrijverscollectief, bestaande uit mevrouw Nel Verstegen en de heren Piet van Enckevort, Jacques Houben, Harrie Jenniskens, Petran Kerstjens, Mart Lenssen en Ruud Timmermans heeft de inhoud verdeeld over een zestal hoofdstukken. Hierdoor kunnen de onderwerpen meteen opgezocht worden, temeer daar de inhoudsopgave ook een weergave geeft van de subhoofdstukken.

Het boek geeft een tamelijk compleet overzicht van de geschiedenis van het kerkdorp Sevenum. In het eerste hoofdstuk wordt de geschiedenis van de parochie beschreven. Nadat de plaats van Sevenum in het bisdom wordt aangegeven - waarbij een beknopte geschiedenis van de verschillende bisdommen wordt gegeven - worden de tienden, de stichtingen en de geestelijkheid genoemd. De toegankelijkheid van de materie wordt voor de niet-ingevoerde lezer vergroot door aan het begin ook een verklarende begrippenlijst weer te geven (er wordt bijvoorbeeld uitgelegd wat de verschillende munteenheden waren en hoe zij in relatie tot elkaar stonden).

In het tweede hoofdstuk wordt in een vijftigtal bladzijden een overzicht gegeven van de taakopvatting van de geestelijkheid en de manier waarop zij die uitoefenden. Zo wordt bijvoorbeeld de - vaak innige - relatie tussen de kerkelijke en burgerlijke overheid uitvoerig beschreven.

Het kerkgebouw, eigenlijk de directe aanleiding tot het schrijven van dit boek, wordt in hoofdstuk 3 nader beschouwd. De vier kerken van Sevenum worden niet alleen benoemd maar zoveel mogelijk - op basis van tekeningen en aan de hand van citaten uit aannemersopdrachten - beschreven. Het gaat daarbij telkens weer om leesbare beschrijvingen en de auteurs hebben zich niet beperkt tot gortdroge opsommingen. Het vlakbij de kerk liggende kerkhof wordt in de beschrijvingen ook betrokken, zodat er een tamelijk compleet beeld gaat ontstaan.

Hoofdstuk 4 is een uitvoerige beschrijving van de kunstschaten van de kerk: niet alleen de aankleding, maar ook de beelden, de ramen en de liturgische toebehoren worden aan een beschrijving onderworpen. Het geeft niet alleen een beeld van de rijkdom van de kerk, maar hiermee is ook een begin

gemaakt van een goede documentatie met een archiverende waarde.

Het "rijke Roomse leven" geeft inzicht in de sociale opbouw van de gemeenschap. Wordt in het eerste deel van dit vijfde hoofdstuk vooral een algemene beschrijving van de rituelen rondom - vooral - de sacramenten gegeven, hierna komt de geloofsbeleving in het dorp aan de orde. Het interessante daarbij is dat daarmee ook een tekening wordt gegeven van de gebruiken in het dorp ("naobere maken", huiszegening, zondagsheligen enzovoort). Een (te?) korte beschrijving van het onderwijs op geloofsbasis wordt gegeven evenals een overzicht van de bedevaarten die vanuit de parochie ondernomen werden.

De namen van de geestelijke bedienaren passeren de revue in het zesde - en laatste - hoofdstuk. De eerste pastoor van wie meer dan de naam bekend is, is rond 1560 aan zijn herderlijke taak begonnen. Naast een opsomming van de namen wordt zoveel mogelijk een beschrijving van de personen gegeven. En niet alleen de pastoors worden genoemd, ook de kapelaans en andere functionarissen krijgen een plaats. Zelfs de parochiële werkgroepen van de onlangs opgerichte parochiefederatie worden in het zonnetje gezet. Het is jammer dat de talloze missionarissen - Sevenums zonen en dochters - die de parochiegemeenschap heeft voortgebracht, alleen met naam en wijdingsdatum worden genoemd in een overzicht achter in het boek; naar mijn mening hadden zij iets nadrukkelijker naar voren mogen komen in dit boek dat handelt over "duizend jaar dorp en parochie".

De feiten in het boek worden ondersteund door een notenapparaat en door een gedegen en praktische literatuurlijst aan het begin van het boek. Dit alles gevoegd bij talloze foto's en tekeningen maakt het boek tot een grote aanwinst voor de Sevenumse gemeenschap en een parel aan de kroon van zowel het kerkbestuur als de Heemkundevereniging!

Marcel van den Munckhof

G.F. Verheijen, Th.J. van Rensch, J.M.W.C. Schatorjé, J.A.M.M. Janssen, V.J.J.M. Asselberghs (red.), Horster Historiën 7. Tussen Horst en Maas. Uitgegeven door Stichting Het Gelders Overkwartier, Horst, 2005. Geïllustreerd, 387 pagina's. Verschenen in een ingebonden en ingenaaide versie op 19 november 2005. ISBN 90 71606 112. Prijs 29,50 (ingebonden) of 22,50 (ingenaaid). Te koop in de lokale boekhandel.

Dit zevende deel van de reeks is opgedragen aan burgemeester Léon Frissen bij gelegenheid van zijn afscheid. Een centraal thema heeft dit deel niet, maar de Sint-Lambertuskerk neemt met vier artikelen, deels in kleur geïllustreerd, wel een prominente plaats in. H. Tummers schrijft over "De restauratie van de houten beelden uit de collectie van de Sint-Lambertuskerk te Horst", G. Hoofs over "De orgelbouwers Franssen en het Horster orgel: ongekend onbekend". Vervolgens schrijft J. Pouls over "De Sint-Lambertuskerk in Horst van Alphons Boosten" en het vierde artikel dat betrekking heeft op de Horster kerk is van J. Schatorjé: "De betekenis van "Horst" in het vroege oeuvre van beeldhouwer Piet Killaars".

Ook de muziek speelt een belangrijke rol in dit deel. Naast het artikel van G. Hoofs, wijdt G. Verheijen twee opstellen aan respectievelijk "Muziek op het Huis ter Horst" en aan "De harmonie van Horst in de 19e eeuw sedert haar allereerste opkomst". Het artikel van X. van Dijk, "Over leven en overleven: een archeologische ontdekkingsreis door het grensgebied van Venlo en Horst", handelt over de gebieden Heierhoeve en Californië, waar in de toekomst een belangrijk tuinbouwgebied ontwikkeld wordt en waar in 2012 de Floriade zal plaatsvinden. Het boek wordt gecompliceerd door bijdragen van M. Flokstra over "18e eeuwse brandpreventie in het Land van Kessel", van Th. Van Rensch over "Een dynamiefabriek te Grubbenvorst?" en van M. Dings over "Het leven van Dr. H.A. (Driek) van der Sterren, 1904-1974". De laatste twee hoofdstukken van het boek zijn van D. Wijnands en van W. Moorman. D. Wijnands beschrijft de viereneenhalf jaar die Léon Frissen burgemeester van Horst was. Tenslotte heeft W. Moorman in hoofdstuk 12 voor een zeer uitgebreid register van personen, plaatsen en zaken gezorgd. In zijn inleiding tijdens de presentatie van Horster Historiën deel 7 op 19 november 2005 in het gemeentehuis te Horst, zette de inleider, de heer J.M.W.C. Schatorjé, vraagtekens bij de haalbaarheid van nog meer delen. Dit vanwege de steeds grotere hoeveelheid werk die het voor de redactie met zich meebrengt en de steeds grotere problemen om de benodigde financiën bij elkaar te brengen. Het is echter niet te hopen dat de redactie zich door deze problemen laat weerhouden, want ook dit deel maakt een zeer verzorgde indruk, met wetenschappelijke artikelen van hoog niveau. Het is een must voor alle Horstenaren en degenen die Horst een warm hart toedragen.

Jan Vissers

Jan-Willem Anholts en Jan Brands, 20 Joar Rowwen Hêze. Kilomeaters. Uitgegeven door Hans Kusters Music NV, 2005. Gebonden, geïllustreerd, 160 pagina's. ISBN 90 9020067 3. Prijs 20,95 euro. Te koop in de regionale boekhandel.

Rowwen Hêze bestaat twintig jaar en dat zullen we weten! Jubileumconcer-

ten, jubileumborden, een jubileum-cd, het kan allemaal niet genoeg zijn. Een jubileumboek mocht in dat rijtje uiteraard niet ontbreken. Dat is er dan ook gekomen: honderd zestig pagina's, fullcolour en opgedragen aan Piet Droog, de inmiddels overleden mede-oprichter van joekskapel Mekkeluk Zât en drijvende kracht achter het jaarlijkse slotconcert van de band.

Van elk jaar uit het bestaan van Rowwen Hèze wordt verslag gedaan aan de hand van een overzicht van alle optredens, een lijstje van de dat jaar verschenen cd's en foto's en een beschrijving van de hoogtepunten uit het betreffende jaar. Maar er is meer. Zo komen collega-artiesten als Bennie Jolink, Daniël Lohues, Nard Reijnders en Marco Roelofs aan het woord over de band, evenals theaterregisseurs, journalisten, fans en bekende Nederlanders. De zes leden van de band kunnen elk hun verhaal kwijt in een monoloog van vier pagina's. Minstens de helft van het boek bestaat uit foto's. Vooral van de muzikanten zelf, maar ook van gedenkwaardige optredens, van de fans en van de crew. Bovendien hebben vijf professionele fotografen die Rowwen Hèze ooit vereeuwigden, hun favoriete foto's uitgekozen.

Met de fotografie is meteen een van de sterkste punten van het boek genoemd. Ook feitenfreaks worden met deze publicatie op hun wenken bediend. Of je nu wilt weten waar Rowwen Hèze op 23 maart 1996 optrad (sporthal Helgraven in Vlijmen) of in welk jaar Bestel Mar voor het eerst op cd verscheen (1989), het staat er allemaal in. Verder is het boek gemakkelijk leesbaar, mede omdat het in vele korte onderdeeljes is opgeknipt.

Zijn er dan helemaal geen minpuntjes? Toch wel. Zoals gezegd wordt het verhaal van die eenvoudige jongens uit dat kleine Peeldorpje die het helemaal maakten met hun aanstekelijke dialectmuziek vlot verteld. Maar het is wel een juichverhaal. Voor kritische noten is daarin nauwelijks plaats. Mensen die níet van Rowwen Hèze houden of die Rowwen Hèze níet geweldig vinden, komen niet aan het woord. Verder heeft het boek een sterk anekdotisch karakter. Daardoor blijft het allemaal een beetje aan de oppervlakte. Diepgaande analyses over songteksten of over de muziek zelf zul je er niet in aantreffen. Wat dat betreft ging een tien jaar eerder verschenen boek over de band (Jan Brands, Een splinter van de ziel. Rowwen Hèze en het grote dorpsverlangen, Nijmegen 1995) veel meer de diepte in. Maar de echte fan maalt daar natuurlijk niet om: die heeft dit boek al lang in zijn kast staan.

Wim Moorman

André Boekesteijn (samenstelling), Piet Peeters. "Gedreven door zijn enorme passie voor de sport". Een blijvende herinnering. Uitgave in eigen beheer, Horst 2005. 50 pagina's, geïllustreerd. Prijs 5 euro. Te bestellen bij André Boekesteijn, telefoon: 077-3987261.

Piet Peeters was een van de coryfeeën van het roemruchte Wittenhorst uit de jaren vijftig. De club trok toen méér toeschouwers dan menige betaald voetbalclub nu. Iedereen die tussen 1950 en 2003 lid van Wittenhorst is geweest, heeft op een of andere manier kennis gemaakt met Piet Peeters. Zijn motivatie, inzet en clubliefde staken boven alles en iedereen uit. Hij had ook een geheel eigen mening over het voetbal, en hoe voetbal gespeeld diende te worden, en die mening stak hij niet onder stoelen of banken. Dat bezorgde hem niet alleen vrienden. Op 27 oktober 2005 overleed Piet

Peeters, en al snel daarna hebben enige Wittenhorstleden het idee opgevat om Piet te eren met een speciale uitgave. Het bovengenoemde boekje is het resultaat. Geen diepgravende beschouwingen of artikelen, maar een opsomming van feiten, gebeurtenissen en hoogtepunten uit de afgelopen vijftig jaren, waarbij Piet Peeters betrokken was, aangevuld met meningen en gedachten van mensen die Piet Peeters wat beter hebben gekend. Een aardig boekje voor mensen die van voetbal, Wittenhorst én Piet Peeters houden.

Jan Vissers

BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Voorzitter: De heer drs. M.P.G.M. van den Munckhof
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Telefoon (077) 398 1833
E-mail: vdmunckhof@gmx.net

Vice-voorzitter: De heer drs. W.J. Moorman
Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Telefoon (077) 398 1606
E-mail: wim.moorman@wanadoo.nl

Secretaris: De heer P.J.T. Vissers
Hertog Willemlaan 16, 5961 TK Horst. Telefoon (077) 398 4140
E-mail: dvissersgeurts@hetnet.nl

Penningmeester: De heer P. Jakobs
De Pelslap 7, 5961 LP Horst. Telefoon (077) 398 5242
E-mail: peter.jakobs@hetnet.nl

Lid: De heer drs. X.C.C. van Dijk
Berkelstraat 16, 5961 JL Horst. Telefoon (077) 465 4354
E-mail: x.van.dijk@raap.nl

Lid: Mevrouw M.E.A.P. Huijs-Oostveen
Molenveldweg 27, 5975 AH Sevenum. Telefoon (077) 467 2299
E-mail: m.huijs-oostveen@home.nl

Lid: De heer P.J.M. Jakobs
Gastendonkstraat 15, 5961 JW Horst. Telefoon (077) 398 6873
E-mail: pieter@delocht.nl

*** Tot slot**

Wist U dat het LGOG-gezinslidmaatschap slechts € 7,40 kost? Het gezinslid is verder gewoon lid, maar de post ontvangt men slechts eenmaal per adres. Opgave van een gewoon lid of een gezinslid is mogelijk op de website van het LGOG (www.lgog.nl) of door een briefkaartje te sturen aan LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht.

Kopij voor de volgende aflevering van *INFO LGOG Kring Ter Horst* (nr. 35, september 2006) kunt u inzenden tot 1 februari 2006 naar het redactieadres: Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Telefoon (077)398 1606.
E-mail: wim.moorman@wanadoo.nl